

Statsvetenskap C

Ärende

105

En fallstudie utifrån nyinstitutionell teoribildning

©Författare:

Filip Lundberg

Tobias Adolfsson

Abstract

Ärende 105: En fallstude utifrån nyinstitutionell teoribildning

Case 105: A case study using neo-institutionalist theory

Author: Filip Lundberg and Tobias Adolfsson

The aim of this paper is to create a deepened understanding regarding the failed (in the sense that it was contrary to the law) recruitment process performed by the Stockholm county police department in 2008. The study of the process orientates itself around the usage of two neo-institutionalist theories in the form of a case study. Specifically these are normative institutionalism and rational choice institutionalism. The paper seeks to understand the descriptive powers of the chosen theories when applied on the behavioral patterns identified in the empirical material of the case study. The primary source of empirical material has been accumulated from an interview method. Also legal acts and public documents have been used. The interviewed individuals included in the study carry different perspectives on the various aspects of the case. Using each theoretical approach we have constructed analytical models which are used to guide the empirical analysis. The empirical material has rendered several identified reoccurring patterns of behavior. More specifically the material points to an unwillingness within the institution to scrutinize. The lack of learning from previous experiences and an emphasis on presenting the organization in the best possible way may hinder the willingness to allow criticism and scrutiny within the framework of the institution. The behavioral patterns identified in the empirical material points to the theoretical aspects of rational choice institutionalism in terms of its descriptive powers. The normative institutionalist logic of appropriateness does not seem to be as viable in terms of its descriptive powers as its rationalist counterpart. However as proposed in the paper, these are not to be regarded as mutually excluding. The usage of the two theories seems to have been beneficial when determining which of the two is the better, when describing the circumstances surrounding the case.

Keywords: logic of appropriateness, normative institutionalism, rational choice institutionalism, Stockholm county police department, recruitment process

Innehåll

1. Inledning och problemformulering	2
1.1 Syfte och frågeställning	3
1.2 Kvalitativ metod	4
1.3 Kvalitativ intervjumetod	5
1.4 Material och källkritik	6
1.5 Validitet och reliabilitet	8
1.6 Intervjufrågor	9
1.7 Urval av intervjupersoner	11
1.8 Tidigare forskning	12
2. Teoretiskt ramverk	14
2.1 Institutionsbegreppet	14
2.2 Traditionell respektive nyinstitutionalism	15
2.3 Normativ institutionalism	15
2.4 Rational choice institutionalism	19
2.5 Teoretiska skärningspunkter	21
3. Empirisk analys	22
3.1 Analys utifrån normativ institutionalism	22
3.2 Analys utifrån rational choice institutionalism	30
4. Sammanfattning och slutdiskussion	39

Förord

Då denna studie är en paruppsats är det relevant att klargöra vilka delar som respektive författare enskilt ansvarar för. Tobias Adolfsson bedriver enskilt den teori- och analysdel som begagnar sig av normativ institutionalism. Filip Lundberg bedriver enskilt den teori- och analysdel som begagnar sig av rational choice-institutionalism. I övrigt vill vi poängtera att uppsatsen skall uppfattas som en helhet och att enskilt framtagna resultat representerar en gemensam arbetsprocess och i förlängningen ett gemensamt ansvar.

1. Inledning och problemformulering

Nedan för redogjorda bakgrundsredogörelse hämtar primärt de fakta som presenteras i den bakgrundsredogörelse som går att läsa i Statens överklagandenämnds dom från den 4 december 2008 (se bilaga 1). Det är motiverat eftersom uppsatsen i enlighet med överklagandenämndens beslut, utgår ifrån att polismyndigheten i Stockholms län, i sitt ställningstagande inte levt upp till regeringsformens krav på saklighet och objektivitet.

Den 14 november 2008 sändes ett inslag i SVT:s abc-nyheter som redogjorde för den stora konflikt som rådde på polishögskolan i Solna. Konflikten bottnade i det överklagandeärende som kom att benämnas som ”ärende 105”. Inslaget ämnade belysa den konflikt som följde av Statens överklagandenämnds beslut, där överklagandenämnden undanröjde Polismyndigheten i Stockholms län beslut om tidsbegränsad anställning och återförvisade ärendet till polismyndigheten för fortsatt handläggning. Polismyndigheten i Stockholms län har i beslut den 3 juli 2008 lämnat förhandsbesked till 105 sökande om anställning för sex månaders praktik inom länet med början den 19 januari 2009. Efter den aktuella anställningsperioden avser myndigheten att erbjuda den anställda fortsatt anställning. Polismyndigheten i Stockholms län har tilldelat 105 av de 145 sökandena aspirantplats. Beslutet har enbart föregåtts av intervjuer. Polismyndigheten har yttrat sig och i huvudsak redovisat urvalsprocessen och de klagandes poängresultat från intervjuerna. Den sökandes skicklighet för anställningen bedömdes vid intervjun enligt en skala på 1-9. Det gjordes en samlad bedömning av de sökande, där de 105 polisstuderande som fått ett förhandsbesked om anställning ansågs vara de sökande med störst skicklighet (se bilaga 2). Beslutet kom att överklagas av 21 sökande som ansett sig blivit felbedömda och ifrågasatt själva urvalsprocessen. I överklagandenämndens beslut går att läsa att en kvalitativ helhetsbedömning bör ta i beaktande bl.a. teoretisk och praktisk utbildning, personliga

egenskaper (som prestationsförmåga, yrkesskicklighet, ledaregenskaper, samarbetsförmåga m.m.) samt kunskaper och erfarenheter som har förvärvats i andra offentliga eller privata anställningar eller i privat verksamhet. I abc-inslaget vittnade inblandade polisstuderande som erbjudits anställning om hur det till följd av överklagandetureorna spridits en osäkerhet gällande huruvida man hade en anställning att se fram emot eller inte. Överklagande polisstuderande å sin sida, vittnade om hur man till följd av att man överklagat fått många medstuderande emot sig och att det hette att man ”huggit framtida kollegor i ryggen”. Nyss redogjorda vittnesmål illustrerar fallets känsliga natur. Utan att på något vis förminska händelseförloppet inverkan på de aktuella aktörerna i kontexten, så är inte det uppsatsens syfte. Istället syftar uppsatsen att utifrån överklagandenämndens beslut om lagstridigt agerande från polismyndighetens sida, försöka vetenskapligt närma sig polismyndigheten i Stockholms agerande genom att applicera nyinstitutionella teorier. Bidraget har arbetats fram med hjälp av djupintervjuer med respondenter med god insyn i fallet och respondenter med god insyn i polisen som organisation. Dessutom har ett stort omfång material inhämtats från Statens överklagandenämnd som ytterligare bekräftar fallets allvarliga natur i form av tvivelaktiga handlingsförfaranden. Polisen innehar våldsmonopol och är ytterst den statliga institution som ska värna demokratins stöttepelare. Dess legitimitet vilar i hög grad på hur väl man lever upp till krav gällande regelbundenhet och transparens. Fallet i fråga, vilket vårt bidrag ämnar belysa, väcker kritiska frågor gällande huruvida urvalsprocessens lever upp till kraven på regelbundenhet och transparens. Uppsatsen inhämtar sitt material inte bara från personer med insyn i fallet utan även från personer med mer generell kunskap kring polisen som organisation. Där i, menar vi, ligger uppsatsen främsta styrka i den mån det möjliggör att fallet kan sättas i en större kontext, där agerandet i den specifika urvalsprocessen kan ses som en del av ett bredare mönster inom vilket polisen agerat utifrån tvivelaktiga intressen, vilket i sin tur kan anses förstärka problemets natur. Skulle det visa sig att fallet bara är en del av ett återkommande mönster kan den så viktiga legitimiteten ifrågasättas. Ovanstående frågeställningar ger uppsatsen dess statsvetenskapliga relevans.

1.1 Syfte och frågeställning

Denna uppsats syfte är att skapa en djup och förtydligad förståelse kring *polismyndighetens lagstridiga agerande vid rekryteringsprocessen 2008* utifrån två nyinstitutionella teorier. Vi ämnar begagna oss av en normativ och en rationell utgångspunkt inom ramen för

nyinstitutionalism. Via March & Olsens *normativa institutionalism* samt rational choice-institutionalism ämnar vi mer preciserat försöka belysa institutionella handlingsmönster kring ifrågavarande fall. Studiens övergripande syfte blir således att pröva vilken deskriptiv kraft nyinstitutionella teorier kan tillföra polismyndigheten i Stockholms läns praktiska agerande. Detta gör vår studie i huvudsak till en teorikonsumerande sådan. Vår studie orienterar sig kring följande frågeställning:

- Kan de två valda nyinstitutionella teorierna bidra till ökad förståelse för de handlingar som tillämpades av *polismyndigheten* vid den misslyckade rekryteringsprocessen 2008?

Ökad förståelse ämnar vi hantera genom att konstruera institutionella modeller av *polismyndigheten* utifrån två nyinstitutionella perspektiv som senare skall filtreras mot det agerande som tillämpades kring fallet. Studien belyser ett specifikt fall samtidigt som den hanterar teoriernas förmåga att rama in skeendet. I ett större perspektiv kan detta tänkas öka förståelsen för hur de två teorierna generellt är beskaffade.

1.2 Kvalitativ metod

Vi har begagnat oss av en kvalitativ metod framför en kvantitativ sådan. Utgångspunkten för detta val är att vi vill få en fördjupad förståelse kring de fenomen som omger det specifika fall vi ämnar undersöka. En extensiv undersökning kring ifrågavarande fall, är för oss, av större intresse framför att i mer aggregerad form belysa de element som kan tänkas vara inbegripna i fallstudien. Vi anser att det är fullt rimligt att förhålla sig till en kvalitativ metod när det gäller att, i teorikonsumerande syfte, belysa en specifik institution. Det är emellertid inte uteslutet att denna studie kan kombineras med, eller utgöra en del av en framtida studie med kvantitativa ambitioner. Vidare är metodvalet i vårt fall också relaterat till vår epistemologiska hållning, där vi grundläggande anser att kunskap kring sociala och samhällsliga fenomen primärt inhämtas via en tolkande process.

Kvalitativ metod brukar traditionellt vara förknippad med tolkande epistemologi, där världen åskådliggörs som sammanfatta med strukturer, normer och begrepp framställda för att förstå densamma. Det kan i sammanhanget vara viktigt att poängtera att kvantitativ metod inte är utesluten vid studier som tar sin utgångspunkt i tolkande epistemologisk hållning. De olika metoderna bör inte ses som varandras motpoler, utan det kan till specifika forskningssyften vara behjälpligt att kombinera de två (vilket vi tidigare redogjort för) (Marsh & Stoker 2002:

201-202). Som forskare tar det sig i vår mening ofrånkomligt att träda in i en forskningsprocess utan att bära med sig en specifik förförståelse som genomsyrar den process, i vilken empirin bearbetas analytiskt. Av väsentlighet är emellertid att man ständigt medvetandegör sin tolkande position och vilka effekter detta kan komma att få för det slutgiltiga resultatet. Således menar vi att objektivitet snarare bör ses som en idealtyp att eftersträva i största möjliga utsträckning framför att vara fullkomligt uppnåelig.

Vid ett metodologiskt övervägande måste man som forskare ta i beaktande dess för- respektive nackdelar. Kvalitativ metod kan kritiseras för att ur ett positivistiskt perspektiv vara fränkopplad från objektivitetsbegreppet eftersom empirisk data samlas in via tolkande moment. I en intervjusituation konstitueras ett socialt moment mellan intervjuare och respondent då båda deltar i konversationen. Således kan man tänka sig att den tolkande positionen både styr insamlandet och sedermera hanterandet av de empiriska data som utgör forskningen (Marsh & Stoker 2002: 206). En social interaktion, menar vi, är just en huvudförutsättning för att skapa ett förtroende vilket i sin tur möjliggör ett förbättrat informationsunderlag då känsliga ämnen berörs. Vidare kan kritik anföras mot den möjliga generaliserbarhet som en kvalitativ studie genererar. Kritiker menar att kvalitativa studiers belysande av ett eller fåtal fall kan ha begränsad förklaringskraft när fenomen skall upphöjas till större populationer (Marsh & Stoker: 207). Vi vill ändå argumentera för att en fallstudie är konstruerad för att belysa de upplevelser, värderingar och skeenden som omger ett specifikt fall vilket kan möjliggöra en djupare förståelse. Via en systematiserad argumentation kring belysta fenomen som omger fallet, hävdar vi, att man trots allt kan framställa drag som kan fungera illustrativt och vara representativa i en större kontext. Kopplat till vårt fall är vår ambition att belysa institutioner och de institutionella teoriernas bärkraft på myndigheters agerande och myndighetskultur, sett till en högre abstraktionsnivå.

1.3 Kvalitativ intervjumetod

För att besvara vår frågeställning har vi valt att använda oss av en kvalitativ intervjumetod, där standardisering och strukturering har varit av relativt låg grad. Vi syftar till att föra en öppen dialog med intervjuobjekten. Detta är av vikt då intervjuobjekten har olika relation till det specifika fallet och besitter olika typer av kunskap kring fallstudiens tema. Kvalitativa intervjuer har i princip alltid en låg grad av standardisering (Patel och Davidson 2003:78). Vi har följaktligen gett respondenterna utrymme att svara med egna ord, samtidigt

som vi valt att ställa frågorna i den ordning som lämpat sig bäst för varje unik intervjusituation.

1.4 Material och källkritik

Vi har funnit det relevant att begagna oss av nyinstitutionella teorier då dessa kan argumenteras vara fördelaktiga för att appliceras på organisationer och institutionellt beteende inom ramen för dessa. Vi valde en rationell och en normativ ansats av den anledningen att dessa traditionellt ses som varandras motpoler. Av samma anledning anser vi att en teorikonsumerande studie som vilar på nyinstitutionella teorier kan bidra med en teoretisk bredd. Detta eftersom de två teorierna vi begagnat oss av har olika ontologiska utgångspunkter i fråga om aktör och struktur (Marsh & Stoker 2002:95). Vår undersökning blir kvalitativ eftersom datainsamlingen är inriktad på mjuka data i form av kvalitativa intervjuer (Patel och Davidson 2003:14). Att använda enkäter eller liknande är för oss mindre intressant då vi ville hålla möjligheten till följdfrågor öppen samt närma oss vårt ämne mer djuplodat. Det kvalitativa upplägget möjliggjorde förtydliganden om vi uppfattade något svar som oklart eller öppet för misstolkning. Aktörerna gavs på så vis möjligheten att utveckla sina svar och risken för misstolkningar minskar betydligt (Adolfsson, Lundberg & Widercrantz 2009:10). Genom att använda oss av kvalitativ intervjumetod kan vi skaffa oss en djupare kunskap än de fragmentiserade och i vissa fall statiska kunskaper som kvantitativa metoder tenderar att bidra till (Patel och Davidson 2003:118). Vår hållning är att intervjumetoder av lägre standardisering möjliggör för flexibilitet vid inhämtandet av information. Samtidigt anser vi att en viss grad av standardisering är nödvändig för att möjliggöra jämförelser mellan de olika intervjuobjekten (Johannessen & Tufte 2007:97). Svar som i ett senare skede kan hanteras systematiskt. Detta är relaterat till att vi ämnar framställa en tolkande men fortfarande transparent forskningsprocess, där vi vill undvika att styra tolkningen i allt för stor utsträckning utifrån vår förförståelse. Vårt upplägg kan förstås som en intervjuguide med listade teman och generella frågor som vi ansåg fungerade väl för att navigera intervjusamtalet i önskad riktning. De listade teman vi behandlar har alla en anknytning till forskningsfrågan. På så vis försöker vi säkerställa att de olika intervjuerna behandlar de sakfrågor som är relevanta för fallstudien i fråga (se bilaga 7). Utöver djupintervjuer har vi begagnat oss av offentliga handlingar uthämtade från Statens överklagandenämnd, lagtexter, Polismyndigheten i Stockholms läns verksamhetsplan från

2009, mediala uttalanden samt Stefan Holgerssons avhandling ”Yrke – Polis” och Eric Rönnegårds bok ”Kris i ledningen för svensk polis”.

Det är viktigt medvetandegöra vilken relation respondenterna har till fallet i fråga för att källkritiskt utvärdera deras position i studien. Niklas Almlöf är en förstahandskälla i och med att han varit direkt involverad som en av de klagande och haft återkommande kontakt med polismyndigheten. Samtidigt bör man ha i åtanke att Almlöfs upplevelser kan vara färgade av den position han befann sig i, under processens gång. Vi hade gärna velat kontrastera Almlöfs upplevelser med en myndighetsrepresentant från polisen med god insyn i fallet men detta var alltså inte möjligt (se diskussion gällande intervjupersoner på sida 9). Det hade varit önskvärt i objektivitetshänseende att inkludera en representant från rekryteringsavdelningen. Deras val att inte medverka får läsaren dra eventuella slutsatser av. Det kanske även med försiktighet kan tänkas stärka studiens slutsatser. Peter Frisell, i sin roll som facklig företrädare representerar både parterna i fallet och utgör således en neutraliserande källa i rekryteringsavdelningens frånvaro. Claes Cassel är tidigare presstalesman på Polismyndigheten i Stockholms län och driver i Stockholms polisförbunds regi hemsidan Blåljus. Cassel har ur journalistiskt hänseende en kritiskt granskande roll vilket ska uppmärksammas. Dock var Cassel återkommande noggrann med att endast uttala sig kring skeenden där han upplevde sig ha förstahandsinformation. Ovanstående tre respondenter har alla en relation till fallet i fråga vilket är ett måste för att få en insyn i fallets olika skeenden. Vi bedömer respondenterna som trovärdiga utifrån de perspektiv de redogjort för. Vår ambition är inte att belysa en definitiv sanning då vi inte upplever det som möjligt. Istället är det respondenternas subjektiva upplevelser som skildras via ett nyinstitutionellt raster och annan relevant litteratur. Stefan Holgersson har ingen anknytning till ifrågavarande fall utan blir särskilt intressant i så måtto att hans forskning hjälper oss att förstå den bredare tematiken kring fallet i fråga. I fråga om det skriftliga underlaget i form av lagtexter, verksamhetsplan samt offentliga handlingar vilka varit underlag för överklagandenämndens arbete, anser vi tillförlitligheten vara hög, även om det också i detta material finns utrymme för tolkning. Vi har emellertid försökt återge textmaterialet som en källa snarare än att explicit försöka göra en uttolkning av materialet även om mer övergripande tolkningar förekommer.

1.5 Validitet och reliabilitet.

Validitetsbegreppet handlar generellt om att man undersöker det man vill undersöka och ingenting annat (Thurén 2007:26). Begreppsvaliditeten är central i den här diskussionen. I vårt fall där vi bedriver en kvalitativ studie, vars prövande metod tar sin analytiska utgångspunkt i två konstruerade teoretiska modeller, torde det röra sig om i vilken utsträckning modellerna kan anses representera de institutionella teoriernas fundament. Inbyggt i modellerna är olika komponenter som kan anses som vägledande indikatorer för någon form av operationalisering av de teoretiska ramverk vi begagnar oss av. Vi uppmärksammar att våra modeller innehåller de teoretiska element som vi uppfattar vara de mest relevanta inslagen i respektive teori.

Vidare är det av intresse att redogöra för studiens intersubjektivitet, det vill säga huruvida undersökningen är möjlig att replikera (Johannessen & Tufte 2002:28). I största möjliga utsträckning har vi försökt vara tydliga med hur våra analytiska modeller är uppbyggda och varför de är konstruerade som de är och vilken anknytning de har till respektive teori. På så vis är vår ambition att överbrygga gapet mellan teori och praktiskt verklighet. På samma sätt har vi försökt vara tydliga med att motivera för läsaren, intervjupersonernas och intervjufrågornas relevans för studiens syfte och ändamål. Kvalitativa studier kan generellt sett anses vara behäftade med en fråga om inter- och intrasubjektivitetsproblematik eftersom tolkningsmomentet innehar en central funktion. Vår ambition har genomgående varit att framställa en transparent och systematiskt tydlig empirisk analys tillika tydligt redogjorda analysinstrument. För att stärka systematiken i vårt arbetssätt deltog vi aktivt i intervjuerna genom att ställa följdfrågor för att säkerställa rimliga tolkningar av svaren och undvika misskommunikation. En metod vi begagnat oss av för att försöka undkomma tänkbara reliabilitetsstörningar är att spela in intervjuerna med ett digitalt inspelningsprogram. På så vis ökar möjligheten att komma fram till samma resultat om man utför studien flera gånger. Eftersom vi spelat in intervjuerna kan vi lägga fokus på intervjun och inte lägga alltför stor vikt vid vilka specifika ord respondenten använt sig av, eller hur respondenten uttryckt sig. Hur respondenten uttrycker sig kan vi istället återkomma till när vi lyssnar igenom intervjun. Dock bör det tilläggas att samhällsvetenskapliga studier likt denna, har reliabilitetsproblem som kan vara svåra att helt komma ifrån. Det kan anses problematiskt att det kan uppstå slumpmässiga faktorer som kan vara avgörande för det slutgiltiga resultatet (Adolfsson,

Lundberg & Widercrantz 2009:15). Samtliga intervjuer är transkriberade och finns tillgängliga i både mp3-format och i textform.

1.6 Intervjufrågor

För att göra fallet och förståelsen kring fallet mer överskådlig är våra frågor uppdelade i två kategorier, *före* och *efter* fallet. Mer preciserat innebär kategorin *före* fallet att vi ställer frågor som rör sig kring hur en rekryteringsprocess rent formellt är uppbyggd. Vi tittar på hur organisationen fungerar i praktiken och är specifikt intresserade av hur lagstiftningen ser ut, var ansvar ligger och om det råder eventuella styrningar från flera håll. Vi tittar även på hur organisationen hanterar sin ställning som en granskad myndighet. Generellt ämnar *före* fallet – frågorna belysa rutinmässiga handlingar, praxis och hur man i allmänhet förhåller sig till processen i fråga. Frågeformuläret finns som bifogad handling (se bilaga 7).

Initialt ställer vi en fråga kring rekryteringsprocessens organiseringsform där vi intresserar oss för att försöka förstå maktfördelning, organisationsstruktur och identitetsaspekter. Vidare behandlar en fråga huruvida aktörerna upplever att man endast utifrån ett intervjuförfarande kan leva upp till grundlagsbefästa kriterier kring likhet inför lagen samt saklighet och opartiskhet där fokus ligger på aspekter kring ansvarstagande, etiska överväganden, självkritik och förmågan att reflektera över beslutens konsekvenser. Därefter vill vi med en fråga försöka uppmärksamma huruvida aktörerna i fråga upplever att antagningsprocessen är styrd från flera håll i organisationen. Frågan anknyter till polisforskaren Stefan Holgerssons forskning som antyder att tjänstemän inom polisorganisationen upplever ett korstryck av flera viljor (Holgersson 2006:179). Vidare vill frågan belysa aspekter kring externt och internt krav på legitimitet. Vi har även tillfogat en följdfråga som ytterligare ämnar få svar på hur polisen som organisation värdesätter hur man porträtteras utåt.

Efterföljande sektion är orienterad kring företeelser *efter* fallet. Mer preciserat rör det sig om skeenden efter att rekryteringsprocessens hantering börjat granskas av Statens överklagandenämnd. Det är också i sammanhanget relevant att lyfta fram de meningsskiljaktigheter som vid det här laget uppstått och att fallet i sig har fått medial bevakning. Omständigheterna är sålunda väldigt annorlunda jämfört med det tillstånd som *före* fallet -frågorna ämnar belysa.

Första frågan försöker få svar på i vilken mån omständigheterna (granskning, tidspress, stressade studenter, medial bevakning etc.) påverkade rekryteringsprocessens fortskridande. Återigen, emellertid i en ny kontext, försöker frågorna utreda hur aktörerna uppfattar organisationens krishantering och huruvida det fanns fog för självkritik. Efterföljande fråga tar sin utgångspunkt i frågeställningar kring upplevda meningsmotsättningar samt huruvida dessa ledde till yttringar av grupperingar på polishögskolan. Kopplat till lojalitetsaspekter och gruppanda vill vi utreda om fallet kan tänkas illustrera en vidare problematik i fråga om kåranda inom polisen som myndighet. Den avslutande frågan ämnar få svar på huruvida det inom organisationen/institutionen existerar vilja till förändring i ljuset av positiva respektive negativa erfarenheter.

I vårt förarbete som föregått konstruerandet av intervjufrågor har vi funnit två påståenden i litteraturen kring polisen som myndighet. Dessa anser vi vara så pass relevanta för ifrågavarande fall att vi vill se om dessa kommer att bekräftas eller förkastas av respondenterna. Påståendena kan argumenteras vara relevanta eftersom de anknyter till de frågeställningar vi förhåller oss till, men de fyller också en viktig funktion då de är mer övergripande och kan belysa fenomen kring fallet på en högre abstraktionsnivå. De påståenden vi valt är följande:

Stefan Holgersson: *Organisatoriska förändringar görs ofta för att legitimera organisationen i omgivningens ögon. Kritik bemöts med att peka på genomförda eller kommande omorganisationer, nya arbetssätt, målsättningar och policydokument. Rationaliserade myter kommer i konflikt med effektiviteten → en intern strategi som går ut på att koppla isär den legitimitetsskapande verksamheten från själva verksamheten. Syftet med särkopplingen är att göra det möjligt för organisationer att bedriva sin verksamhet utan att störas av legitimitetsskapande reformer. Välformulerade policydokument kan användas för att tillfredsställa allmänheten att polisen är under administrativ kontroll. (Påståendet stöder sig enligt Holgersson själv på Nils Brunssons organisationsteoretiska forskning)*

Eric Rönnegård: *Varje händelse ses isolerad. Det betraktas som ett undantag, något unikt. Inte som en del i en helhet där liknande händelser riskerar att komma att inträffa igen och igen. Ansvarsfrågorna ses som ett slags icke-frågor när det gäller högre chefer. Genom att peka ut en syndabock kan det ge intryck av att man ändå gjort något i ansvarsdelen.*

1.7 Urval av intervjupersoner

Då vi begagnar oss av en kvalitativ ansats har vi arbetat med längre intervjuer i syfte att försöka framställa djuplodade intervjusvar, samtidigt har vi anpassat antalet intervjuobjekt till den tidsbegränsning som gäller för denna uppsats. En eventuell fördel med detta avgränsade urval är att det kan möjliggöra mer detaljerad information via fylligare beskrivningar (Johannessen och Tufte 2003:20). De personer vi valde att intervjua var:

- Niklas Almlöf, klagande i ”fallet 105” och idag verksam polis. Niklas är av intresse därför att han var en av de klagande i fallet ”105” och också en av de som fick anställning efter det att ärendet återförvisats till polismyndigheten för vidare handläggning. Niklas bidrar med en förståelse utifrån ett ”fotfolks-perspektiv”.
- Peter Frisell, polis och vice ordförande i polisförbundet Stockholms län (Polisens fackförbund i Stockholms län). Peter Frisell har god insyn i fallet där han kontinuerligt har haft kontakt med de inblandade aktörerna. Peter har i ämbete av vice ordförande i Stockholms polisförbund åtagit sig att kommentera och orientera sig kring fallets viktiga aspekter. I ett utförligt dokument till samtliga inblandade aktörer (se bilaga 3) redogjort för fallets bakgrund, tillsättningsprocess, placering inom polismyndigheten, planerade åtgärder, kommentarer och förslag till åtgärder
- Stefan Holgersson, polis och filosofie doktor. Stefan, i sin roll som polisforskare, är behjälplig för vår forskningsprocess då han kan tillhandahålla information kring polisens sätt att arbeta och hantera olika situationsscenario. Stefan har ingen specifik inblick i fallet i fråga men har kunskaper som på högre abstraktionsnivå som är relevanta sett till fallstudiens ambitionsnivå.
- Claes Cassel, före detta presstalesman vid Stockholms läns polismyndighet. Claes är redaktör samt ansvarig utgivare på hemsidan Blåjus (www.blåjus.nu) för Stockholms polisförbunds räkning. Blåjus är en sajt av polisförbundet i Stockholms län. Man beskriver sin verksamhet på följande vis: ” Våra medlemmar – och andra - ska snabbt få veta vad som händer i inom polisfacket, stockholmsmyndigheten och en del från den polisiära världen i övrigt” [...] ”Vi har skaffat oss kanaler till snabbaste möjliga information om vad som rör sig i facket och i myndigheten. Vi tänker förmedla nyheterna snabbt och sätta in det som händer i ett fackligt perspektiv”. Claes har

löpande rapporterat via hemsidan om fallet ”105” och sålunda fått en djuplodad inblick i fallets olika skeenden.

Vi vill uppmärksamma läsaren om att vi under hela arbetets fortskridande sökt rekryterings- och aspirantansvarig vid Polismyndigheten i Stockholms län, Torbjörn Liwång. Han bad vid ett flertal tillfällen att få återkomma, eftersom han sade sig vilja överlägga med sin chef och tillika chef på personalförsörjningssektionen vid Polismyndigheten i Stockholms län, Eva Bergström. Vi klargjorde tidsramen för uppsatsstudien och möttes av förståelse för densamma samt skickade på begäran utförlig information om studiens syfte och ambition. Trots försäkringar om att de skulle ställa upp fick vi aldrig ett fastställt besked. Detta har medfört att dessa personers utsagor inte finns med i det empiriska materialet. Vi upplever att vi har gjort allt vi har kunnat för att inbegripa polismyndighetens utsago av det inträffade, vilket också var vår ursprungliga ambition men detta var alltså inte möjligt.

1.8 Tidigare forskning

Vår studie fokuserar på att belysa polismyndighetens agerande i ett praktiskt fall genom ett nyinstitutionellt raster. Vi bör också tillägga att vår studie är preciserad kring en specifik företeelse inom polisen, men ambitionen är trots allt att försöka, utifrån teoriramen, skönja mer generella tendenser i polisens hantering av ifrågavarande fall.

Det existerar i nuläget flertalet studier som på olika sätt hanterar polisarbetet och polisens organisatoriska funktion. Fil. Dr och tjänstgörande polis Stefan Holgersson har författat avhandlingen ”Yrke: Polis” som generellt i teoretiserande och beskrivande form tar upp kulturell praxis hos tjänstemän inom den polisiära organisationen. Avhandlingen tar upp olika teman såsom polisens yrkeskunskap och andra faktorer som påverkar polisens arbetsprestation. Holgersson redogör systematiskt för hur polisorganisationen upplevs vara beskaffad och hur detta i sin tur påverkar polisens agerande, motivation och arbete. Han behandlar även övergripande frågor såsom organisatorisk hierarki, styrning samt sökandet efter legitimitet (Holgersson 2006). Således är Holgerssons forskningsarbete relaterat till vår undersökning i så måtto att han försöker precisera olika former av beteendemönster inom ramen för polismyndigheten. En identifierbar skillnad är emellertid att studien inte har teoretiska fokuspunkter i samma bemärkelse som vår fallstudie. Vidare kan man i korthet nämna att det existerar ett större antal studier som behandlar den polisiära praktiken, primärt

på fotfolksnivå. En mer framstående avhandling är Gunnar Ekmans ”Från text till batong – om poliser, busar och svennar” som via intervjuer undersöker relationen mellan formella skrifter och praktiserande polisers vardag (Ekman 1999). Den kan relateras till vår studie på så vis att den behandlar avståndet mellan författade texter och den praktiska implementeringen utifrån dessa. Vår studie är emellertid koncentrerad mer specifikt kring ledning- och högre ansvarsnivå inom organisationen. Professor Charles Westin vid Stockholms Universitet har på uppdrag av Rikspolisstyrelsen utrett hur polisen skall komma tillrätta med attityd och bemötandeproblem inom polisen. Rapporten publicerades i november 2009 och är relaterad till vårt ämne då den försöker förstå bakgrunden till attityd- och bemötandeproblem genom att belysa olika fenomen och mönster inom polisen. Undersökningen studerar tre polismyndigheter i Skåne, Gävleborgs och Östergötlands län (Westin & Nilsson 2009).

Det tycks inte finnas ett större antal studier som specifikt inriktar sig på polisiära beteendemönster inom ramen för nyinstitutionella teorier. Således kan vår studie tänkas tillföra ett nytt bidrag i den nyinstitutionella forskningen. Vi har emellertid funnit en uppsats författad av magisterstuderande Mathias Wennberg där han applicerar normativ institutionalism, mer specifikt orienterad kring March och Olsens inriktning på en fallstudie kring Kronobergshäktet. Wennbergs syfte är att undersöka i vad mån retoriken skiljer sig åt från häktets praxis (Wennberg 2006:2). Den empiriska studien begagnar sig av logic of appropriateness och en institutionell modell utarbetad av Elfar Loftssons som primärt analysverktyg. Wennbergs institutionella modell är mer tydligt orienterad i enlighet med Loftsson medan våra respektive modeller är mer fritt utarbetade. Den normativa institutionella modellen i vår studie inhämtar emellertid enbart skalet av Loftssons ursprungliga modell. Wennbergs studie skiljer sig också från vår i så måtto att den inte har en explicit teoriapplicerande ambition likt vår. Det är dock väsentligt att tillägga att studien är ett bidrag inom ramen för nyinstitutionell forskning. Vidare har vi funnit en vetenskaplig artikel författad av Otto Petersson vid forskarutbildningen på Växjö Universitet. Petersson formulerar artikelns syfte som: *”att söka ett svar på frågan om vilka normer som styr det vardagliga polisarbetet vad gäller exempelvis prioriteringar och polisiärt agerande. I samband med att denna normstruktur kartläggs förs en tentativ diskussion kring tänkbara konsekvenser som denna praktik kan få för rättssäkerhet, förvaltningsstyrning samt effektiviteten i polisarbetet.”* (Petersson 2008:4). Studien är vidare relaterad till vårt bidrag

eftersom den hanterar nyinstitutionell teoribildning på polisen som institution och dess praktiserade handlande. Återigen ligger dess skillnad gentemot vår undersökning i det faktum att den inte är teorifokuserad specifikt kring nyinstitutionalismen utan kombinerar normativ institutionalism med Lipskys teoribildning kring frontlinjebyråkrater (Petersson 2008).

Likt Wennbergs sektion rörande tidigare forskning (Wennberg 2006:6) har även vi identifierat ett stort antal existerande generella nyinstitutionella studier, samt litteratur kring nyinstitutionalismen i stort. Bland dessa kan det vara relevant att nämna Guy Peters *Institutional Theory in Political Science: The New Institutionalism* (2005), *New Institutionalism, theory and analysis* av André Lecours (2005).

2 Teoretiskt ramverk

I den uppsjö av existerande skolbildningar inom nyinstitutionalismen väljer vi att begagna oss av den rationella och normativa delen. Vår huvudemfas kommer i teoriavsnittet att ligga på att redogöra för dessa teorier. Vi kommer även att inkludera en slutdiskussion där vi försöker behandla de skillnader och skärningspunkter som kan tänkas existera, teoriramverken emellan. Men först ämnar vi försöka precisera institutionsbegreppet samt redogöra för de skillnader som kan tänkas finnas mellan den traditionella institutionalismen och den nya institutionalismen.

2.1 Institutionsbegreppet

Vad som inryms i institutionsbegreppet tycks vara en omstridd fråga med flera svar och definitioner, vilka i sig varierar mellan de olika skolbildningar som existerar inom ramen för nyinstitutionalismen. Den teoretiska definitionen kan emellertid brytas ner till att handla om vad som ramar in politiskt beteende och beslutsfattande. Institutionsbegreppet kan förstås som stabila, återkommande handlingsmönster (Marsh & Stoker 2002:91, 103). Vidare kan man säga att nyinstitutionalismen har en vidgad basis för analys och ett i sig vidgat fokus kring institutioners väsen. Informella konventioner såsom traditioner, seder, kulturella uttryck och vanor kan räknas i den institutionella strukturen såväl som formella ramverk i form av explicita uttryck såsom ex. styrdokument och lagtexter. Generellt sett ter sig den teoretiska bredden för oss vara till både för- respektive nackdel. Mer konkret kan det anses problematiskt att faktiskt uttyda en institution med dess tillhörande mekanismer om definitionen som sådan är alltför vag (och bred) (Marsh & Stoker 2002:102–103). Vi menar

emellertid att den breda definitionen kan vara teoretiskt fördelaktig om den appliceras på tydliga politiska och maktbaserade arenor, såsom exempelvis i vårt fall, institutioner inom den polisiära myndigheten. På så vis kan man förhålla sig till implicita, informella strukturer såväl som formella, fortfarande inom ramen för ett hanterbart spektra för den statsvetenskapliga disciplinen.

2.2 Traditionell respektive nyinstitutionalism

Vivien Lowndes redogör övergripande i *Theory and Methods in Political Science* för de primära skillnader som existerar mellan s.k. traditionell institutionalism och nyare institutionalism (Marsh & Stoker 2002:97). Lowndes identifierar ett antal huvudtendenser i den teoretiska förflyttning som skett mellan de två skolorna. I huvudsak argumenteras att fokus är mer regelorienterad än tidigare. Institutioner utgör nu basis för ”spelets regler” inom vilka organisationer och aktörer verkar. En förflyttning från formella regler har skett till att erkänna informella, i många fall svårobserverade, fenomenens påverkan på institutionella handlingsmönster. Man tillerkänner en mer dynamisk roll hos institutioner. Dessa förstås inte i nyare institutionalism som bestämda ting utan snarare som komplexa dynamiska processer. Vidare är nyinstitutionell teori mer orienterad kring en kritisk hållning gentemot de värderingar som omger en institution, där traditionell institutionalism tycks ha varit fokuserad kring en viss uppsättning värderingar, återspeglade vad man i litteraturen benämner som ”good government”. Traditionell institutionalism kan argumenteras ha haft en ambition att förstå helheten kring institutionella fenomen. Nyare institutionalism lägger snarare emphasis på de olika delar som är en förutsättning för att förstå en komplexare helhet, där de institutionella komponenterna inte nödvändigtvis enskilt existerar för att uppbära ”en och samma helhet”. Lowndes redogör emellertid också för att den traditionella institutionalismen existerade i mer ”s sofistikerade” former där tanke- och analysarbete har orienterats utanför flera av de formella fenomen som vanligen tillskrivs den traditionella institutionalismens forskningsarbete (Marsh & Stoker 2002:93, 97-101).

2.3 Normativ institutionalism

En övergripande konsensus i synen på institutioner som ”spelets regler” tycks råda inom nyinstitutionalismen. Den primära frågan som skiljer det differentierade fältet av skolbildningar åt (inom teoridisciplinen) kan hävdas vara att fastställa vad som de facto är en institution. James G. March och Johan P. Olsen har, inom ramen för teorins normativa gren,

en social förståelse kring institutioner där distinktionen mellan generella normer och institutioner som sådana kan argumenteras vara vag. Termen 'normativ' hänvisar emellertid till värden och normer som centrala förklaringsvariabler bakom aktörers handlande. Institutioners normer, värden, identitets- och meningsskapande är således det som ramar in de handlingsmönster som existerar inom desamma. (Marsh & Stoker 2002:95, 103). Fenomenet institution argumenteras av March och Olsen utgöra politikens fundamentala beståndsdelar. Dessa definierar i sig gruppbaseade, individuella och samhällseliga identiteter samtidigt som de anses utgöra plattformar inom ramen för vilka politiken *händer*, där aktörers politiska preferenser inte anses vara exogena utan skapade och "förmedlade" inom institutionen (March & Olsen 1989:17–18, 21-22, 162-163). Författarna redogör för politiska institutioner som:

"...collections of interrelated *rules* and *routines* that define appropriate actions in terms of relations between *roles* and *situations*." [...] "When individuals enter an institution, they try to discover, and are taught, the rules." (March & Olsen 1989:160) (Egen kursivering)

Utgångspunkten i March och Olsens *logic of appropriateness* ligger i att individers agerande baseras på att försöka identifiera vad som rent normativt anses vara ett "lämpligt handlande" inom ramen för institutionen. Individer omges av en rad identiteter och rollidentifikationer vilka, enligt teorin, kan tänkas fungera som ramverk för konstituerande av lämpligt beteende i olika situationer av varierande natur. Vidare är lämpligt handlande en produkt av institutionaliserade praktiker där det lämpliga, korrekta och naturliga är framavlat ur ömsesidig kollektiv förståelse. March och Olsen hävdar vidare att dessa konceptioner ofta är underförstådda av institutionens "medlemmar" (March & Olsen 2004:4).

Regler kring lämpligt handlande organiseras och reproduceras inom ramen för den institutionella miljön och i författarnas terminologi är "regel" ett flerfacetterat begrepp som inrymmer rutiner, procedurer, konventioner och roller såväl som tro, kunskaper, koder och de kulturer som omger, upprätthåller och motsäger dessa rutiner och roller (March & Olsen 1989:22). Regler kan således definieras i termer av att åsyfta ett beteendemässigt perspektiv. Val av regler för handling i en specifik situation tycks grundas utifrån en process där erfarenheter, intuition och kunskaper vägleder detsamma. Hur regler kan appliceras i olika situationer tycks emellertid vara omgivet av vagheter. Aktörer omger sig av flera identiteter och kan definiera en situation på olika vis vilket frambringar tillämplighet av olika regler (vid olika situationer). En "problemsituation" paras ihop med en lämplig problemlösande handling där regeltillämpningen stammar ur den identitet som "intas" i en specifik situation. Man bör

troligen inte tänka sig att identiteter ”väljs” (utifrån instrumentella eller strikt rationella skäl) utan identiteter och handlingsalternativ uppkommer i ett kognitivt sökande efter likheter och kongruens. Vidare hävdar March och Olsen att identiteter och reglers existerande vagheter kan leda till kollision mellan dessa två vilket resulterar i att aktörer ibland bryter mot vissa regler för att följa andra (March & Olsen 1989:24–25, March & Olsen 2004:4, 9-10).

Normativ institutionalism kan i stort kritiseras för att vara behäftad med en teoretisk vaghet då det institutionella begreppet kan argumenteras vara alltför vidgat. Vidare kan man hävda att den, tidigare omnämnda, otydliga distinktionen mellan institution och generella normer kan tendera att generera ett för brett teoretiskt raster. I förlängningen kan detta leda till att teorin förklarar allt och ingenting. Vilket också poängteras av Bo Rothstein när han talar om att inbegriper institutionskonceptet allting så inbegriper det ingenting (Rothstein 1996:145 i Marsh & Stoker 2002:103), och reduceras således till en teori utan klara distinktioner gällande vad som är dess bärande variabler. Vidare blir då resultatet inte falsifierbart. Vivien Lowndes refererar i *Theory and Methods in Political Science* till Peter Halls koncept *standard operating procedure* som en tänkbar lösning på problemet där forskaren koncentrerar sig på att identifiera ”standardiserade”, upprepade beteendemönster som är uttalat eller outtalat överenskomna, för att utelämna rent personliga vanor. Dessa är relaterade till en specifik miljö, erkända av aktörerna inom ramen för densamma och kan beskrivas eller förklaras för forskaren (Marsh & Stoker 2002:103).

Institutionell modell

Utifrån *the logic of appropriateness*, sådan den är beskaffad utifrån ovanstående redogjorda teoribildning, ämnar jag begagna mig av en normativt orienterad institutionell modell. Dess huvudsakliga komponenter utgörs av *värden*, *regler* samt *praktik*, det vill säga de variabler vilka är inbegripna i Elfar Loftssons institutionella modell (Loftsson 2006:6). Dessa variabler kommer jag att försöka förstå och applicera på fallet med en huvudemfas på att orientera modellen kring nyinstitutionalismens normativa inriktning.

Värden kan anses vara den komponent i Loftssons modell som man starkast kan anknyta till *logic of appropriateness*, där normativa konceptioner avseende roller, identitet och moralisk förståelse är invävd. Ifrågavarande pelare bör alltså kunna relateras till hur institutionen formas kring samt formar en normativ struktur som begränsar och möjliggör olika typer av handlande inom ramen för institutionen i sig (i enlighet med *logic of appropriateness*). Enligt

Lofthsson kan man även tänka sig att institutioner etableras för att balansera olika rivaliserande värden där han nämner ”*institutionen för övervakning*” som ett exempel på detsamma. Här samsas värdet personlig integritet med målsättningen att uppnå kollektiv säkerhet (Lofthsson 2006: 3-4). Jag tänker mig att termen värde eller norm kan förklaras i form av en kollektiv förståelse av vad som är möjligt och tillåtet inom ramen för gruppen/institutionen som delar normen. Begreppen i sig bör i min mening tolkas som ”neutrala” komponenter vars kontext och utveckling avgör vad som inom institutionen just kan vara ett lämpligt respektive icke-lämpligt handlande. I kontexten av den deskriptiva analys jag ämnar utföra kommer jag att begagna mig av komponenten värde för att försöka urskilja förekomsten av övergripande värden och målbilder inom ramen för polismyndigheten i Stockholms län som institution.

Komponenten *regel* tycks kunna orienteras (utifrån Lofthssons exempel gällande övervakningens institution, se Lofthsson 2006:12–14) till den formella sidan av vad som är lämpligt och icke lämpligt. För att göra distinktionen tydlig och en institutionell analysmodell systematisk kan man alltså tänka sig att det är av väsentlighet att separera värden/normer med dess reglerade möjlighet till implementering. March och Olsen har, som nämnt i föregående sektion, en mycket vid uppfattning om vad begreppet ”regler” inrymmer. I ljuset av deras logic of appropriateness kan man alltså tänka sig *värden* och *regler* som intimt förbundna och existerande i en slags växelverkan, där värden emellertid tycks ha en överordnad position. Även om värden kan tänkas vara av primär vikt anser jag det dock vara väsentligt att försöka studera hur värden omsätts i text för att sedermera implementeras i realiteten. Vidare ämnar jag med modellen framställa en bild av hur övergripande värden förflyttas genom institutionens reglerade ansvarsfördelning för att implementeras i en praktisk kontext. Således berör vi komponenten *praktik* vilket jag utifrån Lofthssons artikel förstår som relaterat till hur den interna organisationen och ordningen är utformad (Lofthsson 2006:5). Sett till analysen ämnar jag via denna komponent dock försöka beskriva de handlingsmönster som omger aspekter av fallet. Återigen är växelspelet av relevans. Praktiken är således väsentlig då den kan belysa hur värden och regler strukturerar hur man rent praktiskt kan eller inte kan förhålla sig till den övergripande normstrukturen.

Till mitt syfte har jag alltså begagnat mig av de pelare Lofthsson använder sig av och övergripande försökt att förstå dessa i ljuset av March och Olsens logic of appropriateness (För en utvecklad redogörelse kring hur modellen skall tillämpas på fallet se analysdel).

2.4 Rational choice institutionalism

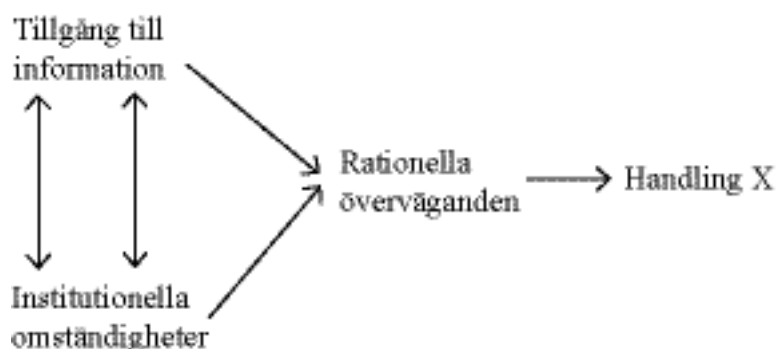
Innan vi redogör för det som kännetecknar rational choice institutionalism kan det vara motiverat att redogöra för huvuddragen i rational choice teori. Kärnan i rational choice är att när individer ställs inför flera valalternativ, kommer dessa att välja det som ger den bästa utgången utifrån rationella överväganden, ofta med inslag av egenintresse (Marsh & Stoker 2002:65). Egenintresset behöver inte styra individuella preferenser så länge preferenserna är väldefinierade. Nära anknutet till rational choice är det spelteoretiska resonemanget som utgår från en rationalistisk ansats. Här identifieras individer som nyttomaximerande, s.k. homo economicus, vars incitament är definierade i ekonomiskt matematiska formler (Rothstein 2003:23). Mainstream rational choice utgår ifrån att individer har de rationella kvalitéerna, tid och förmågan att frigöra sig från emotionella aspekter för att kunna avgöra vilka handlingar som är bäst oavsett komplexitet. Individer förväntas även kunna rangordna utfall och handlingar, ofta utifrån nyttomaximerande kalkyler (Marsh & Stoker 2002:68).

Nyinstitutionella anhängare intresserar sig inte bara för vilken påverkan institutioner har på individer, utan snarare för interaktionen mellan institutioner och individer (Marsh & Stoker 2002:91). Rational choice institutionalism förnekar att institutionella faktorer ”skapar beteenden” eller ”formar preferenser”, utan menar att dessa är bestämda och relativt stabila (föredrar nyttomaximering). Institutioner kan ha en inverkan på beteenden och handlingsmönster genom att påverka en ”situations struktur”, inom vilken individer väljer strategier för att realisera sina preferenser.

Aktörerna har alltså bestämda preferenser, agerar konsekvent för att uppnå dessa preferenser utifrån jämförande beräkningar av de olika alternativen (Hall & Taylor 1996:12). När aktörerna agerar utifrån egennytta riskerar det att bidra till att resultatet av den egennyttomaximerande aktören är suboptimalt för kollektivet, där hänsyn även ges till hur agerandet påverkade övriga relevanta aktörer. Det som ofta fungerar som en hindrande faktor för att aktörer ska handla i harmoni med det kollektiva bästa är avsaknaden av institutionella arrangemang som kan fungera som en garanti, för att även övriga aktörer har det kollektiva bästa för ögonen. Illustrerande exempel är fångarnas dilemma och allmänningens tragedi (Hall & Taylor 1996:12). Institutioner bidrar med information om andras troliga framtida handlingar och huruvida det med vissa handlingar, framför andra, medföljer mer eller mindre

förmånliga belöningar. Aktörers handlingar kan bäst förstås utifrån strategiska kalkyleringar, som i sin tur tar starka intryck av hur aktörerna ifråga uppfattar att övriga aktörer kommer att agera i ett framtida skede. Rational choice institutionalism menar att institutioner kan förstås som en serie regler och incitament som strukturerar interaktioner genom att påverka omfattningen och sekvensen av alternativ som ligger öppna för aktörer att välja bland. Institutioner bidrar med spelreglerna inom vilka de olika spelarna (de olika aktörerna) verkar (Marsch & Stoker 2002:96-98 & Hall & Taylor 1996:12). Institutioner är, om vi ska tro anhängare av rational choice, mänskliga konstruktioner vars främsta funktion är att lösa kollektiva handlingsproblem och maximera eventuella fördelar som följer av samarbete. Institutioner "kan gå om intet" när de inte längre fyller en funktion för de inblandade aktörerna – institutioner tillhandahåller bara kortsiktiga begränsningar på individers handlingsmöjligheter. Nyare upplagor av rational choice vill mena att institutioner tenderar att vara självförstärkande och förvånansvärt uthålliga. Om vi accepterar dessa nyare uppfattningar, menar samma teoretiker att aktörerna endast kommer att förändra institutionerna när förväntade fördelar väger upp förväntade kostnader som följer med förändringar av institutionen. Kostnader som kommer av att lära sig hur man ska operera inom nya strukturer, hantera nya uppslag av osäkerhet och att ha en aktiv roll i själva förändringsprocessen, vilket Bo Rothstein menar är just ett kollektivt handlingsproblem som vi redogjort för tidigare, vilket kan komma att inverka på aktörers bestämda handlingar (Marsh & Stoker 2002:104-105 & Hall & Taylor (1996-13).

Rational Chocie orienterad institutionell modell

Jag har utifrån rational choice institutionalism konstruerat ovanstående modell vilken kommer att fungera som utgångspunkt för analysen. Kortfattat kan en individs handling, enligt modellen, förstås utifrån rationella överväganden vilka i sin tur styrs av tillgång till information och institutionella omständigheter. Kärnan är som vi ovan konstaterat att när

individer ställs inför flera valalternativ, kommer dessa att välja det som ger den bästa utgången utifrån rationella överväganden, inte sällan med inslag av egenintresse där resultatet kan förstås som suboptimalt för det större kollektivet (Marsh & Stoker 2002:65). Individer förväntas även utifrån nyttomaximerande kalkyler kunna rangordna utfall och handlingar (Marsh & Stoker 2002:68) vilket i modellen kan sorteras in under *rationella överväganden*. De rationella överväganden individen gör bestämmer huruvida en individ bestämmer sig för en viss handling- *Handling X*. *Institutionella omständigheter* syftar i modellen till att redogöra för hur institutioner kan inverka på beteenden och handlingsmönster genom att påverka en ”situation struktur” inom vilken individer väljer strategier för att realisera sina preferenser. *Institutionella omständigheter* interagerar med den i modellen benämnda faktorn *tillgång till information*. Den senare tar sin utgångspunkt i att information om andra aktörers troliga framtida handlingar styr individers handlingsval, där det med vissa handlingar medföljer mer eller mindre förmånliga belöningar. Med utgångspunkt i Marsh och Stoker och Hall och Taylor menar rational choice institutionalism att institutioner kan förstås som en serie regler och incitament som strukturerar interaktioner genom att påverka omfattningen av och sekvensen av alternativ som ligger öppna för aktörer att välja ibland. *Institutionella omständigheter* och *tillgång till information* ämnar att finna de mönster i fallet som går att sortera in under samma kategorier, och som i sin tur påverkar de *rationella överväganden* en aktör står inför. Dessa i sin tur bestämmer aktörens val av handling. Sammanfattningsvis hoppas undertecknad att modellen med sin utgångspunkt i rational choice institutionalism ska kunna bidra till en ökad förståelse för varför de belysta aktörerna handlade som de gjorde.

2.5 Teoretiska skärningspunkter

Vi anser det vara viktigt att klargöra att vi inte uppfattar normativ- respektive rational choice institutionalism som två ömsesidigt uteslutande teoretiska ramverk. Även om dessa kan argumenteras bära fundamentalt skilda ontologiska uppfattningar kring institutioners ursprung samt inre komponenter, tycks det finnas skärningspunkter där de två teoriramarna möts.

Lowndes hänvisar till Hall och Taylors argumenterande kring ett, inom nyinstitutionalismen, minskande avstånd mellan de två skolbildningarna. Anhängare av rational choice-skolan tycks även uppmärksamma sociala strukturers roll för konstituerande av rationellt handlande. I samma stund kan forskare anknutna till normativ institutionalism tänkas uppmärksamma aktörers strategiska handlande inom ramen för den sociala strukturen (Marsh & Stoker

2002:107). Kjell Goldmann argumenterar i en likartad riktning när han problematiserar March och Olsens distinktion mellan deras företrädde *logic of appropriateness* och den rationalistiskt orienterade *logic of expected consequences*. Han menar i korthet att det kan finnas situationer där dessa bör ses i samspel med varandra framför att existera som två isolerade handlingslogiker:

“There remains a common situation in social life, in which expected consequences are evaluated on the basis of what is systemically appropriate, or self-interest is defined as that which is appropriate in view of the fact that the actor is “fulfilling the obligations of a role” and is adhering to the “imperatives of holding a position” (1989, 160–161).” (Goldmann 2005:41)

Generellt sett anser vi alltså att de teoretiska ramverken kan argumenteras ha samröre med varandra utan att för den skulle behöva anses ha försakat sina ontologiska grundvalar.

3. Empirisk analys

Nedan följer den empiriska analysen utifrån ovanstående teoriramar.

3.1 Analys utifrån normativ institutionalism

I den initiala fasen av analysen ämnar jag konstruera en modell över polismyndigheten som institution där jag tar i beaktande de komponenter jag redogjort för i uppsatsens teorisektion. Modellen kommer att vara centrerad kring vilka normer/värden institutionen orienterar sin verksamhet kring i stort. Fokus ligger på vilka normativa element som formuleras på övre nivåer. Sedermera kommer jag under komponenten regler försöka beskriva hur dessa normer/värden regleras rent organisationsmässigt i så måtto att jag via den tillgängliga empirin ämnar försöka kartlägga vilka möjligheter subdivisioner av institutionen ges att anamma dessa normer till implementeringsfasen. Praktikkomponenten kommer vidare att överblicka det reella utövandet och dess relation till de övriga komponenterna i modellen. Således kommer *värden* samt *regler* att vara analytiskt vägledande för att kunna åskådliggöra specifika nyckelelement kring handling relaterat till ifrågavarande fallstudie. Eftersom jag valt att hantera komponenten praktik i termer av reellt agerande blir detta en återkommande punkt som i ljuset av de övriga komponenterna nyttjas för att försöka klargöra om det är tänkbart att man förhållit sig till en *logic of appropriateness* vid falllets olika moment.

Värden

Vid fastställande av modellkomponenten *värden* har jag grundläggande försökt urskilja värdemässiga/normativa element i de utvalda dokument som formellt reglerar hur polismyndigheten är tänkt att fungera. I polislagen (LAG 1984:387) orienterar man sig i första paragrafen kring värdebegreppen *rättvisa* och *trygghet* som fundamentala mål vilka polisen har till uppgift att upprätthålla. Då man fungerar som en förvaltningsmyndighet är man också på övergripande nivå orienterad kring regeringsformens nionde paragraf som behandlar *saklighet* och *opartiskhet* samt beaktande av *allas likhet inför lagen* (LAG 1974:152). För att återkoppla till fallet, i fråga om rekryteringsförfarandens målsättningar (i enlighet med Stockholms läns verksamhetsplan 2009) orienterar man sig kring begreppen *effektivitet*, *kvalitetssäkran*, *jämställdhet* samt *mångfald* (Verksamhetsplan Polismyndigheten Stockholms län 2009:41). Ur dessa dokument kan man skönja de övergripande normativa konceptioner som myndigheten skall förhålla sig till. Rättvisa, trygghet, saklighet och opartiskhet kan tänkas återspegla en förståelse av att identifiera sig som en demokratisk enhet. Effektivitet, kvalitetssäkran, jämställdhet och mångfald kan möjligen argumenteras vara av instrumentell karaktär framför att vara föremål för en socialiserad normativ förståelse. Dock kan man tänka sig att dessa mål är övergripande konceptioner samlade inom ramen för institutionsstrukturen. Man kan på en övergripande nivå förstå det som att dessa värden i sig är tämligen vaga och av bred natur som på en praktisk nivå kan vara öppna för tolkningar. March och Olsen redogör hur övergripande politiska program ur politiska kompromisser tilldelas olika mening och kraft i samband med att dessa tillämpas av administrativa enheter (March & Olsen 1989:18). Samtidigt bör man också teoretisera polisens roll som en institutionell enhet med uppdrag att säkra tryggheten i samhället. Detta uppdrag kan i sig implicera att värden såsom legitimitet och effektivitet får extra stor emphasis. Man måste alltså ta i beaktande att effektivitet och legitimitet kan i praktiska kontexter få konkurrerande roller med övergripande rättvisevärden såsom saklighet och opartiskhet.

Jag föreställer mig, i samspel med teorin, att identifierade formella normer på "högsta" institutionsnivå är inledningsfasen till hur logic of appropriateness, i ett vidare resonemang, utvecklas inom institutionens olika hierarkiska steg till dess implementering i form av handling. Det är alltså relevant för fallet att förstå de ursprungliga byggstenarna som de sociala konstellationerna inom institutionen förhåller sig till, och huruvida fallets fenomen tillåtit implementering i enlighet med dessa. Jag vill förtydliga att man möjligen utifrån teorin

kan dra en vidare slutsats kring institutioner som konstruerade kring endogent överenskomna normer och värden. Dessa blir vägledande för institutioner men kan sedermera i kontakt med nya erfarenheter och situationer komma att bibehållas eller anpassas till hur institutionen besvarar dessa. "Lämplighetens" regelverk är konstituerat kring lärande från erfarenheter, vilket i sig formar värden, identiteter och roller att samlas kring. Handlande associerat med "överlevnad" och "framgång" kan tänkas ha bättre chanser till reproduktion.

Värdena är således intressanta eftersom olika situationer i enlighet med March och Olsen anknyter till olika identiteter (March & Olsen 1989:160, March & Olsen 2004:12). Således kan vi försöka utreda om fallets fenomen överhuvudtaget inbegriper dessa värden i de handlingar som utförts, om värdena omtolkats eller huruvida handlande sker bortom det identitetsmatchande March och Olsen talar om.

Regler

Peter Frisell klargör att polismyndigheterna är självständiga i fråga om hantering och utformande av rekryteringsprocessen och i enlighet med polisförordningen och enligt uppgifter från Frisell är det övergripande rikspolisstyrelsen som i grunden bedriver fördelning av polisaspiranter till polismyndigheterna (LAG 1998:1558). I polislagen kan man vidare enligt paragraf fyra och sju uppfatta att varje län är ett eget polisdistrikt och att en polismyndighet är ansvarig för dess verksamhet i varje polisdistrikt, samt att rikspolisstyrelsen fungerar som en central förvaltningsmyndighet som i sin tur är kontrollerad av regeringen (LAG 1984:387). Sett till fallets kontext och utifrån Frisells utsago har alltså de egna polismyndigheterna ett eget inflytande över hur rekryteringsprocessen skall konstrueras och implementeras. Frisell berättar vidare i sin intervju att man ålägger ett stort ansvar på Stockholms läns polismyndighet från Rikspolisstyrelsens sida och att det kan tänkas existera ett avstånd mellan övre nivå och länsnivå i detta specifika fall.

Utifrån detta kan man, utifrån March och Olsens redogörelser kring arbetsdelningens effekter för institutioner, tänka sig att sociala enheter kan få utrymme att skapas. Inom dessa kan tjänstemännen forma och reproducera egna sociala regelverk (March & Olsen 1989:26). Vidare kan man således tänka sig att det är möjligt att man inom ramen för respektive subdivision av polisen som institutionell helhet har utrymme att frammana egna, slutna förhållningssätt till vad som anses vara lämpligt agerande och vilka roller och identiteter man "intar" i olika situationer. Vi kan föreställa oss att normer och värden praktiserade

tillämplighet alltså färgas av situationer och de ansvarsresurser som organisationens kompetensfördelning genererar. Fortfarande bör vi hålla i medvetande de övergripande värden och normelement som nämndes under rubriken värde. Via en överblick över hur ansvar och kompetensspecialisering är reglerad, ges också möjlighet att teoretisera kring vad som sker när individer, kollektiva enheter möter praktiska situationer. Således kan vi träda vidare in i analysen för att titta på de specifika handlingar/ageranden som tillämpats i fallet. Detta i ljuset av att man som myndighet ges möjligheter, inom ramen för den institutionella och organisatoriska strukturen, att skapa rutiner och gemensamma förhållningssätt till de övergripande värden som konstitueras på övre nivå.

Praktik

Inom polismyndigheten tycks det generellt, utifrån respondenternas intervjusvar, råda ett upprepat beteendemönster där man försöker värja sig för eller blicka bortom anförd kritik och inre granskning kring specifika företeelser. Stefan Holgersson redogör att han upplever att den polisforskning han själv bedrivit har bemötts som ett hot snarare än ett medel för att utveckla verksamheten. Holgerssons generella bedömning är att organisationens hierarkiska struktur och konkurrensfrånvaro har format en inre kultur där högre nivåer kan tänkas ha tolkningsföreträde kring vad som anses ”rätt” inom polismyndigheten som institution i stort. Respondenten Claes Cassel berör i sin intervju en liknande tematik då han hänvisar till upprepade försök (under sin tid som presstalesman för polismyndigheten i Stockholms län) att *”på olika sätt få till stånd en utvärdering, en uppföljning [...] då skakade man bara på huvudet och hänvisade till andra pågående kriser.”* Nuvarande polis, och vid fallets skeende student, Niklas Almlöf bidrar med vidare upplevelser på ”marknivå” kring hur man uppfattar omständigheterna gällande intern kritik specifikt kopplat till fallet. Almlöf tar upp flera exempel där han anser att oförmågan till inre granskning manifesterades tydligt. Här vidhöll ansvariga enligt Almlöf att de förhållit sig till ett ”adekvat professionellt rekryteringsarbete” och att Eva Bergström efter fastställt beslut av domstol uttalat sig om att beslutet ”kan diskuteras”. Inga repressalier har enligt respondenten tilldelats och samma ledningspersoner fortsätter, trots i fallet, lagstridigt agerande (fastställt av Statens överklagandenämnd) att sköta framtida rekryteringsprocesser.

Generellt sett tycks det alltså finnas en upplevelse av att ledningen inte har tagit ansvar för sitt handlande. Stockholms Polisförbunds vice ordförande Peter Frisell tycks emellertid i sin

intervju nyansera bilden av självkritikens frånvaro. Han refererar specifikt till att man inom polisen förhåller sig till ”exemplariskt utförda” åklagarledda utredningar. Samtidigt hänvisar han till ett liknande fall som uppkommit (s.k. ”Ärende 230”) och att man återigen står inför en liknande problematik på rekryteringsenheten där frånvaron av att ha tagit tidigare erfarenheter i beaktande tycks göra sig gällande.

Ett praktiskt mönster av (icke)handlande man således kan identifiera är alltså att man tycks vara ovillig/oförmögen till ett inre granskande, även i ljuset av ett fastställt domslut. Till analysen är det vidare relevant att se om det är ett exempel på lämpligt agerande att inte granska processens brister och hantering för att kunna åstadkomma en plan för förbättring. I enlighet med de yttranden Margareta Forsberg bifogat till Statens överklagandenämnd tycks det inte tydligt framgå att man uppmärksammar några tillkortakommanden i fallet (se bilaga 2) vilket ju kan vägas mot att de respondenter som har specifik insyn i fallet har uttalat hanteringens otillräcklighet. Med otillräcklighet avser jag just det faktum att ett liknande fall har uppstått igen och ledningen inte tycks, enligt Frisell, ha anpassat sina resurser och administrativa struktur för att hantera en liknande problematik. För att placera det hela inom ramen för en, i fallet, tänkbar logic of appropriateness måste man föreställa sig att det inom institutionen finns en inarbetad social och kognitiv förståelse inom administrationen att inte ifrågasätta och förändra ett etablerat beteende som, sett till den analytiska modellen, kan kontrasteras mot de övergripande formella värdena saklighet och opartiskhet. Respondenten Almlöf talar i sin intervju om att han upplever att man förmedlar en bild av att individer som ifrågasätter anses obekväma och har mycket att förlora på detta. Holgersson redogör för att det kan finnas en befäst kultur av att ställa sig i ledet och förhålla sig till att högre nivåer har ”rätt”. Han lyfter vidare fram ett exempel kring två demonstrationer som gick fel, varav den ena granskningen utfördes av justitiekanslern som inte framförde någon kritik. Den andra demonstrationen granskades enligt Holgersson av JO och inbegreps av hård kritik bl.a. gällande att man inte respekterat demokratiska värden. Bland dessa var det endast granskningen utförd av JK som publicerades offentligt. Exemplet efterföljs av att Holgersson berättar att han upplever att det presentabla har en oerhört väsentlig roll för ledningen inom organisationens olika skikt. Prioriteten inom myndigheten hävdas ligga kring att parera mot kritik och bygga upp tekniker för att hantera media.

March och Olsen talar om att handlingar väljs i specifika situationer genom någon form av matchning av den självbild som institutionen skapar simultant med dess ”medlemmar”

(March & Olsen 2004:9). Handlingen tycks vara fjärrad från den typen av matchning och kan snarare argumenteras ligga i linje med en logic of expected consequences (logik kring förväntade handlingar) där man resonerar utifrån en mer rationalistisk ansats kring alternativs konsekvenser (March & Olsen 1989:23). I det här fallet tycks frågan om legitimitet vara vägledande då handlingen möjligen kan rättfärdigas av att den utförs för att inte skada polismyndighetens yttre legitimitet samt tillförsäkra enskilda individers positioner inom organisationen. Detta berörs av Holgersson då han talar om att vissa chefer kan ha större intresse i att realisera sin egen karriär än att faktiskt arbeta i organisationens intresse. Konsekvenserna av att handla i enlighet med en medveten kultur där ifrågasättande inte är välkomnat kan alltså i det här fallet argumenteras vara det som uppfyller situationens tänkbara beskrivning. Jag tolkar March och Olsens logic of appropriateness som en logik som ofta förutsätter att man handlar utan att egentligen uppleva några alternativ. Bortom handlingen finns en intention men den omges inte av en ”vilja” i den bemärkelse att det finns en önskan om ett specifikt utfall (March & Olsen 1989:160). I det här fallet pekar flera av respondenternas svar på att man snarare förhåller sig till ett tankesätt där handlingar snarare ger en yttlig mening än att befästa en tro på vad som är rätt respektive fel, ur ett moraliskt perspektiv. Min utgångspunkt i analysmodellen är, som nämnt, att de övergripande värden som konstitueras i institutionens toppskikt färdas till institutionens nedre nivåer. Jag bedömer att det uppstår en konflikt mellan värdena opartiskhet och saklighet respektive kravet på effektivitet som i kontexten tycks endast ges en yttligare mening. Snarare än att fungera som en befäst norm tycks det vara ett strategiskt mål. Beteende av symbolisk natur kan ju i många fall vara en strategisk företeelse i så måtto att handlingar anspelar på myter, men bortom handlingen saknas reell substans, en tro på innehållet bakom ifrågavarande symbolik (March & Olsen 1989:49).

Emellertid kan man anföra ett alternativ framför att till fullo ”avfärda” logic of appropriateness från detta specifika element i fallet. March och Olsen gör en åtskillnad mellan den rationalistiska, kalkylerande logiken och deras logic of appropriateness, men attribuerar de båda till att konstituera handlingar. Även om de förlägger sin teoretiska huvudemfas på logic of appropriateness blundar man inte för att handlingar kan botten i rationalistiska ansatser (March & Olsen 1989:162). Då teoriramen appliceras på fallet blir denna åtskillnad tämligen intressant då jag utifrån respondenternas utsagor bildar mig en uppfattning om att (i fallet) ansvarigas frånvaro av ifrågasättande och självkritiskt granskande snarare har sin grund

i ett mer medvetet konsekvenssökande som i förlängningen tycks ha etablerat en kultur inom polisen. Holgersson talar i sin intervju om att betoningen ofta ligger på hur något ser ut och då stora förändringar görs kan man riskera att framställa en bild kring att något inte fungerar. Detta kan tänkas vara en effekt av att man, som Holgersson nämner, är en myndighet utsatt för starkt politiskt tryck. Det är alltså av intresse i så måtto att fenomenet kan frambringa upprätthållandet av en yttre fasad, ett beteende som tycks reproduceras inom institutionen. Man kan gardera sig genom att förhålla sig till tanken att man vid en djupare observation av ledarkulturen skulle kunna skönja mönster av hur rationellt grundade beteenden socialiserats fram till rutinmässiga handlingsmönster ur vilken en identitetsram konstituerats. Här kan en brist i separationen mellan logik orienterad kring konsekvenser kontra lämplighet belysas. De båda logikerna kan argumenteras ha samröre vilket March och Olsen samtidigt medvetandegör (March & Olsen 1998:953 i Goldmann 2005:43). Vid en analys av fallet kan man argumentera för att det rationalistiska inslaget kan ha en försvagande effekt på logic of appropriateness. Man kan hävda att det finns en viss vaghet i att sätta en distinktion dessa logiker emellan samtidigt som man tillerkänner de bådas relevans. Samtidigt kan denna kritik bemötas om man hävdar att specifika situationer och kontexter kan ha försvagande respektive förstärkande effekt på de rationalistiska och sociala aspekterna av en specifik institution.

För att återknyta till tidigare nämnda rationalistiska ansats, torde emellertid ett mer uträknat konsekvenstänkande ligga till grund. Pressen att inför högre nivåer införliva värden såsom effektivitet, jämställdhet, kvalitetssäkrande och mångfald i någon slags presenterbar bemärkelse kan argumenteras ha företräde framför att handla i enlighet med en självbild orienterad kring saklighet och opartiskhet. Utifrån tillgänglig empiri pekar de övergripande tendenserna alltså på att man snarare förhåller sig till besluten grundade utifrån en förväntan om hur omgivningen kommer att betrakta dem. Man tycks förhålla sig till exogent givna preferenser i form av strukturer utanför det socialt inramade (d.v.s. hur logic of appropriateness kan förstås). Institutionens övergripande värden i form av saklighet och opartiskhet tycks alltså inte vara vägledande och implementeras på denna nivå i organisationens struktur och man kan generellt sett tänka sig att dessa övergripande värden i någon bemärkelse kan representera en slags logic of appropriateness. Den del av polismyndighetens institution som är relaterad till fallet, kan troligen sett till andra handlingsmönster belysas med hjälp av teorins komponenter. Man kan, utifrån min institutionella modell, föreställa sig en polisiär logic of appropriateness som en slags idealtyp

där individer väljer att agera i enlighet med konstituerade normer som återknyter till demokratiska värden. I realiteten tycks fallet belysa en företeelse där konsekvensorienterade mål ges företräde framför att handla i enlighet med en ”demokratisk identitet” förkroppsligad i institutionen och dess värden. Pressen inför att presentera sig som legitim i en hierarkisk organisation med krav från övre nivåer (Holgersson 2006) tycks frammana mönster av att kringgå ett inre granskande, som i en reell handlingssituation innebär att agera ”lämpligt” utefter en gemensam förståelse om vad polisens värden representerar.

Med risk för att framföra rena spekulationer kan man tänka sig att det råder en obalans i tillförliten inom organisationen vilket gör att en logic of appropriateness i praktiska situationer hamnar i skymundan i delar av hierarkin. Min ambition är inte att formulera hypoteser utifrån dessa observationer men min bedömning är att det pressade läge som ansvariga kan tänkas befinna sig i genererar ett beteende som lutar mot självbevarelsedrift snarare än någon slags identitetsuppfyllelse. Min tanke är emellertid inte framhållandet av att aktörerna är drivna utifrån någon form av renodlad darwinistisk överlevnadslogik.

Emellertid måste jag gardera mig med att poängtera att empirin inte tydligt pekar på att identifierade beteendemönster skulle vara av sådan art. De tydligaste signaler empirin tycks rikta sig mot är dock att det torde röra sig om konsekvensorienterade beteendemönster snarare än ”socialt konstruerade” sådana. March och Olsen är i min mening inte explicita kring hur logic of appropriateness exakt skall appliceras då teorin övergripande filtreras mot ett empiriskt material av, i det här fallet, specifika beteendemönster från ansvarigas sida. Ett möjligt grundkrav för att förstå beteendet som lämpligt torde dock vara att det sker i enlighet med institutionens samlade identitet (vilken belyses under komponenten värde), att identitetens värden och normer sedermera kan få en annorlunda karaktär baserat på vilka situationer och erfarenheter man bemöter kan också hävdas vara ett rimligt antagande. Att förhålla sig okritisk till rekryteringsprocessens tillkortakommanden med legitimitetsmotiv tycks peka på ett handlande på individbasis snarare än gruppen/institutionens identitet. Det ska också poängteras att det finns en viss vaghet i empirin som renderar komplikationer vid ett analysförfarande som grundar sig utifrån logic of appropriateness övergripande element. För att vidareutveckla resonemangen torde det krävas en djupare analys av de beteendemönster som existerar ställt i relation till andra. Av tid- och utrymmesmässiga skäl var detta emellertid inte möjligt i denna fallstudie.

3.2 Analys utifrån rational choice institutionalism

Inledningsvis ska det klargöras för läsaren att jag i analysdelen inte källhänvisar i de fall där teorin appliceras på fallet. Jag applicerar i analysen, endast de teoretiska utgångspunkter som tas upp i teoridelen. I teoridelen går att finna källhänvisningar till de påståenden som tas upp där och i analysdelen. Jag vill mena att det i teoridelen klart och tydligt framgår varifrån jag hämtar mina teoretiska utgångspunkter. Dessa appliceras senare på fallet i den mån det anses relevant.

Tillgång till information

Inom rational choice institutionalism är tillgången till information ett centralt tema om vi ska förstå hur aktörer väljer att handla. Aktörer intresserar sig särskilt för hur andra relevanta aktörer i kontexten förväntas handla och utifrån den informationen, finner den enskilda aktören att ett visst handlingsalternativ är mer tilltalande, utifrån egennyttiga kalkyler. Peter Frisell menar att överklagandeproceduren delvis berodde på att de klagande var ”aningslöst omedvetna om att det kommer att uppstå en konkurrenssituation”. Peter Frisell tillstår att felaktigheter begicks under processens gång och att Niklas Almlöf hade högst giltiga skäl att ifrågasätta polismyndigheten i Stockholms läns beslut, att inte erbjuda Almlöf anställning inom myndigheten:

”I Niklas fall så fanns det ju ett rent felgrepp från en av individerna som var inblandade i intervjun. Han hade personligen kontakt med en Niklas gamla arbetsplatser och en arbetskamrat till Niklas som då naturligtvis inte var en god arbetskamrat och han ringer på eget initiativ. Varför vet jag inte och har inte tagit reda på det heller. Och frågar och då får han ju negativ träff. Ska den här jäveln bli polis ungefär”.

Att en av intervjuarna på eget bevåg väljer att selektivt ringa en referens på en av de sökande måste ses som allvarligt, då det inte gjordes på andra sökande och inte heller låg inom ramen för antagningskriterierna. Almlöf beskriver intervjusituationen som olustig:

”Det började med att dom konstaterade att jag hade sökt Stockholms polismyndighet och det var polisen då intervjuperson A som började prata, och han frågade ganska snabbt när han satt med mina ansökningspapper, alla bifogade intyg och betyg. ”Jahapp, jag ser här att du jobbat för DNC?”, Ja, det stämmer sa ja. ”Är det detsamma som MDC (Marinens dykericentrum)?” Ja sa jag, känner du till det sa jag? ”Ja mycket sa han” Och det tog väl, när han hade sagt det här mycket då fick jag en väldigt olustig känsla, att den här killen gillar inte mig, då var det någonting med de här mycket, vaddå mycket? Och då frågade jag, har du jobbat där? ”Nej sa han men jag har varit mycket där”. Okej, jag reflekterade inte så mycket över det. Och sen fortsatte intervjun. Det blev helt plötsligt väldigt mycket fokus på hur jag har varit som ledare och chef i försvaret då, inte så mycket fokus på vad jag kunde bidra med som polis utan det blev väldigt mycket fokus helt plötsligt på min militära bakgrund, vilket kanske inte var så konstigt med tanke på att jag varit yrkesofficer i sex år men varit i försvaret, vad blir det, med officerskola och lumpen nästan 9, 10 år”.

Almlöf beskriver hur han upplevde att hans fina referenser från försvarsmakten och polisen (som efter referenstagnning kom att ge honom anställning i Stockholm efter beslut i Statens överklagandenämnd, se bilaga 5) åsidosattes. Almlöf klargör att ett intervjumoment bör ta formen av ett fritt samtal, men att en av intervjupersonerna (intervjuperson A) som senare kom att begå det ”rena felgreppet” som Frisell tillstod ägt rum, letade fel hos honom och att han vid ett tillfälle övervägde att avbryta intervjun:

”Så jag hade en hel del referenser. Fast det var ingenting dem pratade om då. Det var ingenting som nämndes överhuvudtaget att jag hade jobbat inom polisen överhuvudtaget utan den här intervjuperson A satt mest och blängde och det var intervjuperson B som egentligen drev hela den här intervjun medan han flikade in med en del frågor som egentligen bara, det kändes som att han ville hitta falluckor [...] Jag kände ju att den här intervjun, jag skulle ju sälja in mig själv så jag bortsåg från det där. Vid ett tillfälle kände jag att jag kanske skulle säga till, att jag tycker inte att det här känns bra utan att jag skulle vilja att någon annan polis intervjuar mig i och med att han så fort dök på mig med att han kände igen vad jag hade jobbat med inom militären”.

I en mailkorrespondens med Almlöf medger intervjuperson B, att efter den direkt lagstridiga referensupptagningen, valde man att sätta betyget 6- på Almlöf (se bilaga 6), vilket fick till följd att Almlöf nekades plats i Stockholm. Den slutsatsen kan dras utifrån det faktum att sökande med betyget 6 gavs plats i Stockholm. De rena felaktigheter som begicks under intervjusituationen är av stort intresse, då det var vetskapen om att dessa felaktigheter hade begåtts, som fick Almlöf att överklaga vilket senare kom att bli startskottet för en medialt uppmärksammas överklagandeprocess som kommit att bli ett återkommande tema för polismyndigheten i Stockholms län, så även i år. Det är också i sammanhanget relevant att på tidigt stadium redogöra för att polismyndigheten i Stockholms län i sitt yttrande till Statens överklagandenämnd, medger att poängresultatet från intervjuerna legat till grund för anställningsbesluten, vilket gör det än mer relevant att se närmare på hur intervjuprocessen faktiskt gått till och utifrån den försöka förstå varför polismyndigheten i Stockholms län agerat som man gjort och huruvida min RCI-modell kan bidra med förklaringskraft.

Claes Cassel bekräftar Almlöfs bild av de godtyckliga moment som tycks ha varit underlag i urvalsprocessen. Cassel redogör för hur han upplever att antagningsprocessen inte följt ett regelverk:

”Ett regelverk, eller ett regelverk är fel att säga, det är egentligen mer Ad Hoc, där man som jag har fått en känsla av, plockar fram regler. Det är lite som det passar sig just då. Det är ju givetvis, att anställa människor på sådana grunder uppfattar jag som väldigt tvivelaktigt”.

På frågan om vilka grunder anställningsförfarandet byggde på, svarar Cassel att han upplever att det inte fanns några grunder utan att det är ”dimridåer över hela linjen. Arbetsgivaren har syften alldeles uppenbart men dessa syften klargörs inte för någon utan man lindar in det i

dimmor helt enkelt”. Cassel upplever också att arbetsgivaren i det här fallet har något att dölja:

”Absolut. Jag tror varken jag eller Peter Frisell om vi nu ska ta de personer som varit inblandade i blåljus publicering. Frisell har då varit ansvarig för frågan. Vi är helt överrens om att vi inte vet vad de egentligen är ute efter. Att de är ute efter något är alldeles klart men vad är långt ifrån klarlagt. Det kan man ju tycka är lite skumt. En statlig myndighet som inte har transparens så att man kan se deras agerande. Det stämmer inte”.

Cassel berättar hur han för blåljus räkning haft kontakt med Statens överklagandenämnd:

”Jag vet inte om man ska ta upp det som jag har förstahandsinformation om. Och det är då när jag ringer till Statens överklagandenämnd. Jag ringer till Staffan. Jag talade med honom och jag har ju den principen när det gäller blåljus att alla personer som blir intervjuade får godkänna sina citat. Hur liten eller lång intervju jag än gjort så ringer jag upp och ber och få läsa upp eller skickar e-brev. Har jag fattat dig rätt. Det gäller även i det här fallet. Dessa citat är godkända. Eftersom han var föredragande så hade han ju en sådan position att det var rimligt att tro på vad han sade. Han måste ju veta vad saken gäller så vi publicerade det där. Och då inträffar det att när jag sedan ringer till Staffan är han plötsligt bortkopplad från ärendet. Då får han inte längre uttala sig utan hänvisar till ngn annan. Man behöver ju inte vara Einstein för att förstå att någon, antagligen ganska högt upp i myndigheten har ringt till SÖN och läxat upp dem och sett till att få tyst på dem. Och det tycker jag är så utomordentligt läskigt att tänka sig att det har gått till på det sättet. Det måste man ju nästan tänka sig. Dessvärre är det så att myndigheten har agerat på det här sättet i ett antal fall som jag har kunnat iaktta där folk plötsligt ändrar sig och lämnar en annan version eller säger ingenting eller inte är anrättbara på telefon. Och jag tycker att jag har blivit övertygad av de här händelserna att myndigheterna har tagit till någon slags skrämselektaktik. Och det är klart. Stockholms läns polismyndighet är inget vidare att få på halsen. Det finns resurser i form av jurister och alla möjliga personer som kan trassla till det rätt avsevärt för någon stackare. Och jag tycker att myndigheten borde böja sig i respekt för lagen. Och är det så att det bär dem emot i lagliga församlingar så får de bara vackert svälja det”.

Man kan också se oviljan att ta till sig den kritik som har följt i efterdyningarna av det specifika fallet som en vilja att mörka de brister, som om vi höjer abstraktionsnivån, polisen brottas med. Stefan Holgersson menar att polisen inte lär sig av sina misstag:

”Man ser inte, när jag forskar till exempel, då ser man inte det som en möjlighet att förbättra verksamheten utan man ser det som ett hot och man strävar efter att försvara sig mot dem här sakerna snarare än att ta till sig”.

Författarna av denna uppsats har inga underlag för att påstå att Stockholms polismyndighet i det här fallet aktivt har försökt dölja information, något som dock Holgersson flera gånger säger sig ha upplevt:

”Man döljer. Jag har varit med flera gånger hur man inte följt offentlighetsprincipen. Man tycker sig stå över den. Man lämnar inte ut papper, man försvårar grejer, man lämnar inte ut allt [...] det är det som är allvarligt i fallet med polisen är att det är en organisation som har i uppdrag att försvara yttrandefriheten. Om man då går ytterligare ett steg framåt, att då försvåra en granskning, och försvåra, att då avfärda kritik som icke-relevant och felaktig är inte lyckat”.

Vi har emellertid underlag för att bekräfta samtliga intervjuades uppfattning, att polisen som statlig institution har stora svårigheter att ta till sig kritik och att utifrån densamma agera för förbättring. Undertecknad kom under samtliga intervjutillfällen med ett påstående, hämtat från Eric Rönnegårds bok ”Kris i ledningen för svensk polis”, vilket i korthet menar att varje händelse ses som isolerad. Att felbeslut betraktas som undantag, något unikt och inte som en

del i en helhet där liknande händelser riskerar att inträffa igen och igen (Rönnegård 2008:67). Frisell beskriver påståendet som ”klockrent” och fortsätter på ämnet:

”Eric har en del förtjänster och en del tillkortakommanden också men just i det här fallet så är det mycket korrekt beskrivet. Vi gör ju om det här igen med nya. Nu är det ju 230 och det är ju överklaganden som ligger i det jätteärende som var nu i somras som inte är avgjort än. Det tog en månad för myndigheten att samla ihop sina papper och beskriva sin process och det borde man ju ha förstått att detta kan inträffa igen men Eva Bergström har inte avsatt den personalresursen för att göra det [...] klockrent, de har inte lärt sig vad som har hänt utan oj då, ska vi göra om det här, hur gör vi då? Nu är det nya människor som sitter där. Det där är vi experter på”.

Även Cassel och Holgersson ser ett återkommande mönster i oviljan att dra lärdom av misstagen. Cassel berättar:

”Absolut, jag kan bara hänvisa till de händelser som jag upplevde som presstalesman. Jag försökte på olika sätt att få till stånd en utvärdering, en uppföljning. Till att börja med fanns det aldrig tid eftersom varje händelse uppföljdes av en ny vansinnig händelse om de inte rentav vävdes i varandra. När man tog upp de här frågorna med folk, att vi borde för sjutton sätta oss ned och se vad som blev rätt och fel här då skakade de bara på huvudet och hänvisade till andra pågående kriser. Stockholms läns polismyndighet befinner sig i ett konstant tillstånd av kris. Det gjorde att det aldrig blev någon uppföljning. Jag håller helt med Eric”.

I Polismyndigheten i Stockholms läns yttrande till Statens överklagandenämnd författat av Margaretha Forsberg (se bilaga 2) går att läsa att de sökandes skicklighet för anställning bedöms enligt en skala 1-9 och att det sedan görs en samlad bedömning, vilken också innehåller plus och minus efter siffran. På grundval av den samlade bedömningen har 105 polisstuderande bedömts vara de sökande med störst skicklighet. Dessa 105 har fått ett förhandsbesked om anställning. Samma information finns att läsa i Statens överklagandenämnds beslut där även dem konstaterar att beslut om aspirantplats enbart föregåtts av intervjuer (se bilaga 1). Underlaget är den intervjumall intervjuledarna på rekryteringsavdelningen fyllt i under intervjuens fortskridande. Undertecknad har gått igenom de 105 intervjumallarna som tillhör de 105 som fått anställning i polismyndigheten i Stockholms län och jämfört dem med Niklas Almlöfs mall. Detta är motiverat då Almlöf tillhör en av de klagande som efter beslut i Statens överklagandenämnd fått rätt och hade en bidragande roll i att processen ansågs strida mot regeringsformens krav på saklighet och objektivitet (se bilaga 1). Jag kom att finna att mallarna innehåller flera tvivelaktiga inslag som har lämnats öppna för intervjuarnas godtycklighet, helt tvärtemot vad Eva Bergström säger till abc-nytt den 8 december efter överklagandenämndens beslut : ”Vi bedömer att vi har gjort en objektiv och saklig bedömning utifrån lagens krav. Att dom (Överklagandenämnden, red:s anm) sen tycker att det är lite tunt med bara en intervju det kan diskuteras.” (www.blåljus.nu). Vad som kan tyckas anmärkningsvärt är att den samlade helhetsbedömningen som rimligtvis bör vara summan av poängresultatet på övriga punkter

inte överrensstämmer. Om vi till exempel för att illustrera, jämför Almlöfs poängresultat med intervjumall nummer 2, så kan vi konstatera att nummer 2 har fått 7- i betyg jämfört med Almlöfs 6- på den samlade helhetsbedömningen. Detta trots att Almlöf har bättre genomsnittspoäng. Mönstret är genomgående och handlingarna kan fås på begäran. Efter den referenstagning polismyndigheten i Stockholms län utförde, som följde i spåren av överklagandenämndens dom, slogs det fast att Almlöfs arbetslivserfarenhet kvalificerade honom för anställning i myndigheten i fråga. Utan att lägga värderingar i olika yrkens betydelse för yrkeserfarenheter och ålderns betydelse för livserfarenhet, så kan den intresserade utifrån intervjumallarna konstatera att samma arbetslivserfarenhet som gav Almlöf anställning, efter omprövning, ansågs lika mycket eller mindre värd än bland annat anställning i butik, hästskötare, kock, barnskötare, restaurangbiträde, lastbilschaufför, IT-konsult, lager, lärarvikare etcetera. Det som kanske är än mer anmärkningsvärt är att intervjumall nummer 9, som har en liknande militär bakgrund om än i mindre omfattning tillgets en 9:a i poäng jämfört med Almlöfs 6-. Almlöf har dessutom trots sin 31 åriga ålder och arbetslivserfarenhet (se bilaga 4) endast fått en 4:a i värdet av livserfarenhet, vilket går att jämföra med flera av de intervjumallar med den yrkeserfarenheten jag listat ovan men med en betydligt lägre ålder. Noterbart i övrigt är hur kolumnen ”pluskompetens” använts. I Almlöfs meritförteckning går att läsa att Almlöf bland annat arbetat som yrkesofficer i många år och gjort flera utlandsresor i militärtjänst. Om detta står ingenting att läsa. I andra intervjumallar går det under pluskompetens till exempel att läsa hemvärn, jobbat utomlands, gruppbefäl i det militära, tre månader i Asien, utlandsstudier etcetera. Vid det här laget kan det således vara berättigat att ifrågasätta hur intervjuförfarandet har gått till. Analysen har så här långt ämnat redovisa för vilken tillgång till information som funnits i fallet i fråga. För att återkoppla till min RCI-modell har vi nu avhandlat variabeln ”tillgång till information”, om än utförligt, men i allra högsta grad nödvändigt för att i ett senare skede förstå de rationella överväganden som guidade Polismyndigheten i Stockholms län agerande i fallet i fråga. Det har blivit dags att gå in på de ”institutionella omständigheter” som tillsammans med ”tillgång till information” är med och påverkar variabeln ”rationella överväganden” vilket i sin tur bestämmer ”handlingen”.

Institutionella omständigheter

I teoriavsnittet har vi konstaterat att vi utifrån RCI kan förstå institutioner som en serie regler och incitament som strukturerar interaktioner genom att påverka omfattningen av alternativ

som ligger öppna för aktörer att välja bland. Nedan ämnar jag utifrån intervjumaterialet sortera in institutionella omständigheter som kan ha haft en inverkan på de rationella överväganden som föregått polismyndighetens handlande. Jag kommer främst peka på presentationsaspektens betydelse och de stora avstånden som existerar mellan organisationens nivåer. Holgersson menar att det utseendemässiga inte sällan får förtur framför det faktiska korrekta i ett agerande:

”Det här utseendemässiga, det presentabla blir så oerhört viktigt. Man kan också kolla på att de här staberna och informationsenheterna har vuxit väldigt mycket där man satsar på att parera för kritik, man bygger upp en organisation för att parera mot kritik”.

Hur man presenterar sig själva är ett återkommande tema i Holgerssons intervjusvar. Han utvecklar resonemanget nedan:

”Att presentera polisverksamhet på ett bra sätt oavsett hur verksamheten egentligen fungerar. Så kan man säga om man ska härddra det hela. Hur man uppfattas har en högre prioritet än hur den fungerar. Då fungerar inga verksamheter om man gör så”.

Holgersson konstaterar att det blir svårt att utveckla verksamheter om man i så hög grad fokuserar på det presenterbara. I samtal med Statens överklagandenämnds föredragande Lotta Danin bekräftas bilden av många fall av överklaganden i anslutning till myndighetens urvalsprocesser. Peter Frisell har i ett tidigare skede av denna analys uttryckt frustration över detta återkommande moment, där han beskrev polisen som experter på att inte dra lärdom av händelser bakåt i tiden. Frisell leder oss in på det problemområde jag i intervjusvaren sorterat in under ”stora avstånd mellan organisationens nivåer”, när han konstaterar att problemet i sig skulle kunna lösas genom relativt enkla åtgärder. Han menar att det är fel, vilket han också återkommande har påtalat för Rikspolisstyrelsen, att Rikspolisstyrelsen har lagt det här arbetet på myndigheterna utan istället borde placera aspiranterna där de behövs:

”Det är konsekvensen av systemet idag och det är jättekorkat för det är ju alltså ett resursslöseri. Och allt detta skulle vi slippa om RPS valde att placera dem och sa där skall du göra din aspirantpraktik...Jag tycker att det är en vansinnig process och att Rikspolisstyrelsen ska ta ansvar för vad de har åstadkommit. De antar folk och fördelar platser och nu hade vi ett system där goda studenter från Stockholms län inte fick en plats för att de blev utkonkurrerade av det trubbiga system vi använde oss av”.

Frisell önskar bättre samordning mellan de olika inblandade aktörerna. Bland annat tänker han sig att polishögskolorna i större utsträckning skulle kunna bidra med information om studenternas prestation under studietiden, vilket skulle kunna få en större betydelse i urvalsprocessen. Frisell medger att intervjuerna i urvalsprocessen inte sköttes på ett tillfredställande sätt och pekar på den nyss nämnda aspekten av att polishögskolan inte bidragit med studieomdömen:

”Nej, det var väl inte riktigt skickligt men vi har ju inte haft några andra instrument för polishögskolan har inte kunnat ge oss något studieomdöme. Vilket är märkligt för att jag ska nu i eftermiddag gå med min gymnasiedotter i tvåan till hennes lärare på ett utvecklingssamtal och där följer man ju upp två gånger per termin hur eleverna ligger till mot uppsatta mål. Och då tycker man det borde man ju i jösse namn klara på polisprogrammet också”.

Frisell menar att urvalsprocessens misslyckande delvis bottnar i ledningsproblem på den berörda avdelningen, sektionen för personalrörlighet på HR-enheten där Eva Bergström är chef. Handläggarna har haft alldeles för mycket att göra och ledningen har brustit i sitt stöd till samma handläggare, i samband med de påfrestningar de inblandade utsatts för. Almlöf upplevde hela processen som ett ”misslyckande på ganska låg chefsnivå” och redogör för hur han uppfattade ansvarsfrågan i direkt anslutning till beslutet i Statens överklagandenämnd:

”Jag har nog aldrig hört att förutom på låg nivå, eller den nivå jag är på nu, ordnings- och ingripandeverksamheten, där har jag hört yttre befäl säga att jag tar på mig det här om det nu var så att vi pratar om en isolerad händelse. Jag får ingen bra känsla av ett bra chefskap från de högre nivåerna. Jag får känslan av att väldigt många chefer känner sig bakbundna. De kan inte för de andra cheferna säger de. De höga cheferna har sagt att så här är det. Det verkar finnas väldigt lite utrymme för chefer på låg nivå att faktiskt få vara chefer. De får vara springpojkar åt de högre cheferna och det tror jag en myndighet med tjugotusen anställda har allt att förlora på”.

Almlöf upplevde att ingen tog ansvar för hur hans ärende sköttes trots de rena felgrepp som begicks i hans fall. Felgrepp som vice ordförande i Stockholms polisförbund Frisell med god insyn i fallet bekräftar har ägt rum. Almlöf poängterar att även polismyndigheten i fråga måste få begå misstag men att det var frustrerande att ingen tog till sig någonting av det som hänt:

”Jag har inte fått så mycket som en ursäkt för, ingenting för hur mitt ärende hanterades utan här kändes det som att ingen tog till sig någonting. Det som gjorde i så fall var att skylla på varandra. Men det var ingen chef som klev fram och sa att här har Stockholms polismyndighet uppenbarligen när det kommer till rekryteringen misslyckats utan här ställde man sig som stora frågetecken och ryckte på axlarna ungefär”.

Holgersson menar att det inom polisen finns en kultur där man inte ska ifrågasätta saker och ting utan snällt ställa sig in i ledet där man på högre nivåer har rätt. Cassel är inne på samma linje och menar att man inom polisen är ”fenomenal på att söka syndabocker”. Genom att åtgärda problem, erkänner man problemets existens, något som man inom polisen inte gärna gör, fortsätter Holgersson:

”Det är just de här stora avstånden. Det blir stora följdverkningar av den här stora skillnaden att man inte tar till sig och inte förstår konsekvenserna av olika saker utan man rör sig på en metanivå för att det ska se bra ut”.

Cassel upplever att man inom polisen har en tendens att möta kritik med dimridåer:

”Det är sällan man är konkret och säger att vi har tittat på det här fallet och det ser inte bra ut. Här måste vi göra en grundläggande genomlysning. Det säger man inte ofta och inte gör man det heller”.

Rationella överväganden och handling

I den följande avslutande delen ämnar jag utifrån det som sagts under ”tillgång till information” och ”institutionella omständigheter” diskutera huruvida min RCI- modell kan utgöra ett bidrag och bidra med förklaringskraft till varför Polismyndigheten i Stockholms läns urvalsprocesser inte fungerar tillfredsställande. Peter Frisell menar inledningsvis i analysen att omedvetenheten hos de sökande om att det faktiskt rörde sig om en konkurrenssituation har en roll att spela i den uppkomna situationen. Det skulle kunna förklara några av de sökandes stora besvikelse i anslutning till negativa antagningsbesked. Dock har påståendet mindre bärande förklaringskraft när det kommer till polismyndighetens agerande. Utifrån intervju svaren kan vi konstatera att merparten av de intervjuade upplevde en osäkerhet gällande polismyndighetens val av utförandemetod i urvalsprocessen. Cassel menade att man anpassar reglerna efter situationen och att det egentligen aldrig verkar funnits något tydligt regelverk och ifrågasätter graden av transparens inom polismyndigheten. Holgersson är inne på samma spår och redogör för hur polisen tenderar att dölja och mörka delar av verksamheten. Ovan anförda påståenden som sorteras in under ”tillgång till information” kan i min RCI- modell kopplas till ”institutionella omständigheter” och då tänker jag framförallt på presentationsaspekten, som Holgersson framhöll som centralt i sammanhanget. Holgersson återkommer upprepade gånger till hur viktigt det utseendemässiga och presenterbara är för polisen och att detta faktiskt inte sällan har högre prioritet än hur verksamheten faktiskt fungerar. Emfasen i min modell ska främst ligga på ”tillgången till information” och ”institutionella omständigheter” och huruvida dessa kan tänkas påverka de rationella överväganden vår aktör, i det här fallet, Polismyndigheten i Stockholms län står inför. Att emfas ligger på just dessa aspekter är motiverat utifrån RCI- teori eftersom teorin menar att individers handlingar i stor utsträckning måste förstås utifrån tillgång till information (om andras framtida agerande) och institutionella omständigheter som påverkar en situations struktur, inom vilken den bestämda aktören handlar. De rationella överväganden aktören gör kan vi endast spekulera i och huruvida det leder till att man agerar på det ena eller andra sättet. Jag vill ändå mena att min RCI- modell delvis kan förklara polismyndighetens agerande om vi höjer abstraktionsnivån och ser bortom den specifika urvalsprocessen 2008 och erkänner fallstudien som en del av större problematik, där polismyndigheten i Stockholms län har återkommande svårigheter i sitt rekryteringsarbete. Holgersson menar att det finns en ”vi kan själv” kultur inom polisen och att det finns ett starkt återkommande problem i att man

inte är villiga att ta till sig kritik och i ljuset av ny information omvärdera sitt agerande. Även Cassel och Frisell är inne på att man inom polisen ser enskilda händelser som just enskilda händelser, istället för att se dem i ljuset av ett bredare mönster. Denna ovilja att lära av sina misstag och den starka emphasisen på det presenterbara, där erkännande av misstag ses som ett misslyckande för verksamheten, menar jag, kan förklara varför urvalsprocessen är ett återkommande problem för Polismyndigheten i Stockholms län. Att det sedan finns ett ledningsproblem och stora avstånd mellan organisationens nivåer kan förklara varför ingen verkar villig att ta på sig ansvaret eller ens erkänna problemet för att sedan utifrån det, arbeta för att förbättra urvalsprocessers fortskridande i framtiden. Om vi leker med tanken att de inblandade aktörerna upplever att problemet bottnar i andras tillkortakommanden så bör det förstås som rationellt att inte ta på sig ansvaret för det inträffade. Detta är dock problematiskt då, precis som RCI- teorin påvisar, där aktörer agerar utifrån egennytta riskerar det att bidra till att resultatet av den egennyttomaximerande aktören är suboptimalt för kollektivet, i det här fallet polismyndigheten i Stockholms län, de inblandade handläggarna, de antagna, de klagande studenterna och polisen som myndighet. Holgersson menar att högre chefer, inte nödvändigtvis chefer aktuella i den specifika fallkontexten, kan tänkas agera utifrån egennyttokalkyler med främst den egna karriären framför ögonen. Om det påståendet skulle inneha substans i det aktuella fallet, så kan det anses rationellt att försöka få problemet att verka mindre än vad faktiskt är. Eva Bergströms uttalande i abc-nytt den 8:e december där hon viftar bort Statens överklagandenämnds beslut kan ses som ett sådant försök att ge sken av att det egentligen inte rör sig om ett stort problem, vilket våra intervjupersoner skulle sortera in under oförmåga till självkritik och den så viktiga presentationsaspekten. Vår studie har inte syftat till att försöka identifiera vilka enskilda personer som bär ansvaret för den uppkomna situationen med tvivelaktigt genomförda urvalsprocesser med återkommande överklaganden som följd. Vi har utifrån djupintervjuer och offentliga handlingar i ärendet kunnat påvisa att felaktigheter har begåtts från enskilda intervjuare under urvalsprocessens gång. Den kritiske läsaren skulle kanske invända att det i Niklas Almlöfs fall rör sig om ett undantagsfall men efter genomgång av de mallar som fungerat som underlag, så är det nära till hands att påstå att mallarnas legitimitet kan ifrågasättas utifrån de skäl som åberopas i analysen bland flera. Ansvariga för processen kom återkommande att hänvisa till att man gjort en helhetsbedömning av de sökande. Vad man lägger in i begreppet helhetsbedömning är självfallet öppet för diskussion men klart står att man inte levt upp till kraven i regeringsformen för statliga tjänstetillsättningar gällande saklighet och objektivitet. Nyare

upplagor av rational choice vill mena att institutioner tenderar att vara självförstärkande och förvånansvärt uthålliga. Om aktörerna inom institutionen ska vara villiga att förändra institutionen i fråga så måste de förväntade fördelarna väga upp de kostnader som följer av förändringar av institutionen. Kostnader som kommer av att lära sig hur man ska operera inom den nya institutionen. Kopplat till vårt fall, menar samma teori, att de som utgör Polismyndigheten i Stockholms län med möjlighet att förändra de instrument som tillsammans utgör urvalsprocessen, endast kommer att göra så när fördelarna väger upp nackdelarna. Min analytiska modell har strävat efter att belysa de komplikationer tillgången till information och institutionella omständigheter har för de rationella överväganden de olika aktörerna inbegrips i, i ett senare skede. En förutsättning för att en harmonisering av urvalsprocesser i framtiden ska komma till stånd är att polismyndigheten välkomnar granskning och tar till sig av den kritik som delges, oavsett om den kommer från Statens överklagandenämnd, statsvetarstudenter eller oönskad uppmärksamhet från media. Om polismyndigheten är så mån om hur man framställs som Holgersson påstår så kan det ses som högst rationellt att iaktta en öppnare hållning för hur processen kan förbättras i fortsättningen. Avslutningsvis kan vi konstatera att urvalsprocessen 2008 illustrerar och bekräftar den risk som erkänns av RCI, att där aktörer agerar utifrån egennytta och personliga motiv riskerar det större kollektivet ta skada i form av bristande trovärdighet för polismyndigheten.

4 Sammanfattning och slutdiskussion

Uppsatsens primära syfte var att, utifrån en teorikonsumerande metod inbegripandes två nyinstitutionella teorier, försöka klargöra ifrågavarande teoriers deskriptiva bärkraft kring fallstudiens identifierade fenomen. Fallstudiens teoretiska utgångspunkter inom ramen för nyinstitutionalism är normativ respektive rational choice institutionalism. Utifrån respektive teoretiska ramverk har vi konstruerat modeller vars syften har varit att vägleda den analytiska filteringsprocessen för att i ett slutgiltigt skede sammanväga de två teoriernas deskriptiva kraft sett till fallstudiens element. Ett försök till fördjupad förståelse har vi primärt inhämtat via en kvalitativ intervjumetod.

Det empiriska materialet har givit upphov till flera identifierade tendenser kring upprepade handlingsmönster. De handlingsmönster vi tycker oss kunna identifiera är en oförmåga till självkritik, som delvis bottnar i att myndigheten upplevs i stor utsträckning lägga fokus på det presenterbara och utseendemässiga framför, i vissa fall, tillfredsställa krav på korrekt agerande.

I fråga om bristen på självkritik inbegrips även uppfattningen från respondenterna att myndigheten brister i att dra lärdom av tidigare erfarenheter, där händelser ses som isolerade i sammanhanget, vilket i sin tur hindrar samma myndighet från att se det bredare mönster av felaktigheter, vilket de återkommande överklagandeprocedurerna vittnar om. Organisationen upplevs vidare som tydligt hierarkisk där man på lägre nivåer förväntas ”rätta in sig i ledet”.

Utifrån utsagor i det empiriska materialet tycks det inte finnas tydliga tecken gällande att dessa handlingsmönster skulle böttna i en normativ institutionell ansats, mer konkret en logic of appropriateness. Snarare tycks rationella ansatser i form av rational choice institutionalism ha en större deskriptiv relevans. Om man förstår logic of appropriateness som ett regelverk frambringat ur en dynamisk process där handlingsmönster formas och formar institutionen och dess aktörer under en normstruktur, kan man vidare tänka sig att detta regelverk hanteras som en underförstådd överenskommelse. Att systematiskt undvika inre granskning och att placera fokus kring den presenterbara aspekten kan snarare argumenteras böttna i mer medvetna rationella kalkyler. Inbegripna fenomen i dessa kalkyler tycks utifrån empirin vara koncentrerade kring ett självbevarelsetänkande på individbasis, snarare än samlat inom ramen för en socialiserad och normfokuserad identitet.

Övergripande ger alltså empirin inga tydliga tecken gällande huruvida det förekommer identitetsskapande processer i ledningskulturen i anslutning till fallets identifierade handlingsmönster. Vi finner att fallstudien väl illustrerar en problematik rational choice institutionalism kan identifiera att då individer agerar utifrån egennyttiga kalkyler riskerar det större kollektivet, i form av polismyndigheten i stort och övriga inbegripna aktörer, att få en undanskymd roll i förhållande till den enskilda aktörens intresse. Ifråga om de två teoriernas deskriptiva bärkraft tycks den rationella ansatsen, i fallet, ha ett företräde. Vi garderar oss emellertid för att andra handlingsmönster, inom ramen för samma institution, skulle kunna påvisa det omvända, alternativt stärka den bild av teoriernas beskrivande förmåga vi har centrerat vår studie kring.

I hänseende av de utrymmes- och tidsmässiga begränsningar som omgärdat fallstudien finner vi att det empiriska intervjumaterial vi begagnat oss av motiveras av den insyn i fallet som respektive respondent har kunnat bidra med. Inför ytterligare forskningsansatser kring liknande tematik på högre abstraktionsnivå kan det tänkas vara fördelaktigt att utifrån ytterligare djupintervjuer alternativt/kompletterat med annan empiri begagna sig av

komparativ fallstudieanalys. Vi tänker oss att beteendemönster ytterligare kan bekräftas i ljuset av relaterade fall för att på så vis stärka alternativt försvaga den identifierade deskriptiva kraft hos de teorier som fallstudien är orienterad kring.

Vi anser att denna teorikonsumerande studie behandlar ett, ur statsvetenskapligt perspektiv, relevant ämne som inbegriper polisen som kan argumenteras inneha en roll som ett av demokratins huvudfundament. Sett i ett vidare perspektiv, på högre abstraktionsnivå kan fallstudien illustrera viktiga beståndsdelar såsom regelbundenhet, transparens och legitimitet.

Käll- och litteraturförteckning:

Tryckta källor:

Adolfsson, Lundberg, Widercrantz (2009). *Enmansspel eller lagsport? Sociala kapitalets förutsättningar i aktörsrelationen mellan en fotbollsklubb, en supporterorganisation och myndighetsnivå*. (Statsvetenskaplig B-uppsats, examinerad vid Södertörns högskola 2009)

Ekman, Gunnar (1999) *Från text till batong – om poliser, busar och svennar*. Stockholm: EFI vid Handelshögskolan i Stockholm.

Goldmann, Kjell (2005) "Appropriateness and Consequences: The Logic of Neo-institutionalism", *Governance*, vol. 18 (nr. 1): 35-52

Hall, Peter A & Taylor, Rosemary C R (1996). *Political Science and the Three New Institutionalisms*. (Discussion Paper). Harvard University. Tillgänglig 2010-01-07 på http://www.uned.es/dcpa/old_Doctorado_1999_2004/Torreblanca/Cursodoc2003/primerasesion/HalyTaylor1996.pdf.

Holgersson, Stefan (2006) *Yrke: Polis*. Stockholm

Johannessen, Asbjørn & Tufte, Per Arne (2003) *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.

Loftsson, Elfar, 2006. "Surveillance in an institutional perspective an institutional approach." *Institute of political science, national economy and law, Södertörns högskola*. (working paper) 2006.

March, James G & Olsen, Johan P (1989) *Rediscovering Institutions: The Organizational Basis of Politics*. New York: The Free Press

March, James G & Olsen, Johan P (2004) "The Logic of appropriateness", *ARENA Working Paper Series*: 09/2004. Tillgänglig 2010-01-07 på: http://www.arena.uio.no/publications/working-papers2004/papers/wp04_9.pdf

Marsh, David & Stoker, Gerry (2002) *Theory and Methods in Political Science*. New York: Palgrave Macmillan

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Petersson, Otto (2008) *Den polisiära lämplighetslogiken – En text angående de normer som genomsyrar polisiärt vardagsarbete*. Violence and Conflict, augusti 14-17 2008.

Samhällsvetenskapliga institutionen vid Växjö Universitet. Tillgänglig 2010-01-07 på <http://www.nordicsociology2008.dk/Papers/Police%20sociology/otto%20petersson%20-%20police%20sociology.pdf>

Polismyndigheten i Stockholms län (2009), *Verksamhetsplan 2009*. Finns 2010-01-07 tillgänglig på <http://www.polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Verksamhetsplaner/Stockholm/VP2009%20Slutlig.pdf>

Rothstein, Bo (2003) *Sociala fällor och tillitens problem*. Kristianstad: SNS Förlag.

Rönnegård, Eric (2008) *Kris i ledningen för svensk polis*. Stockholm: Jure Förlag

SFS 1974:152 *Kungörelse om ny beslutad regeringsform*. Stockholm

SFS 1984: 387 *Polislag*. Stockholm

SFS 1998:1558 *Polisförordning*. Stockholm

Thurén, Torsten (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber

Wennberg, Mathias (2006) *Ett nedslag i den svenska kriminalvården – Kronobergshäktet i ett institutionellt perspektiv*. (Magisteruppsats, examinerad vid Södertörns högskola 2006).

Tillgänglig 2010-01-07 på <http://sh.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:15678>. Kopia finns.

Westin, Charles & Nilsson, Angela (2009). *Attityd och bemötandeproblem inom polisen. (Rapport till Rikspolisstyrelsen)*. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

Bilagor:

Bilaga 1: Offentlig handling. Statens överklagandenämnd. Ärendetyp: Anställningsbeslut. Protokoll Statens överklagandenämnd 2008-12-04. Finns även 2010-02-07 tillgänglig att läsa på: <http://www.blaljus.nu/pdf/Protokoll%20SON0001.pdf>. Kopia finns.

Bilaga 2: Offentlig handling uthämtad på Statens överklagandenämnd. Kopia finns.

Bilaga 3: Offentlig handling uthämtad på Statens överklagandenämnd. Finns även 2010-02-07 tillgänglig att läsa på: <http://www.blaljus.nu/pdf/105%20pasp.pdf>. Kopia finns.

Bilaga 4: Offentlig handling uthämtad på Statens överklagandenämnd. Kopior på samtliga 105 antagnas mallar finns liksom Almlöfs mall.

Bilaga 5: Offentlig handling uthämtad på Statens överklagandenämnd. Kopior på samtliga 105 antagnas yttranden finns liksom Almlöfs yttrande.

Bilaga 6: E-postkorrespondens mellan Niklas Almlöf och betygsättande intervjuare. Delgivits oss av Niklas Almlöf. Original finns.

Bilaga 7: Frågeformulär författat av Filip Lundberg och Tobias Adolfsson.

Intervjuer:

Almlöf, Niklas (2009) Klagande i ”fallet 105” och verksam polis. Personlig intervju, Stockholm den 24 november

Frisell, Peter (2009) Polis och vice ordförande i Polisförbundet i Stockholms län. Personlig intervju, Stockholm 25 november

Holgersson, Stefan (2009) Polis och filosofie doktor. Personlig intervju, Stockholm 27 november

Cassel, Claes (2009) Före detta presstalesman vid Polismyndigheten i Stockholms län och redaktör och ansvarig utgivare för Stockholms polisförbunds hemsida Blåljus (www.blaljus.se). Personlig intervju, Stockholm 3 december.

Bilaga 1

TID

08.00

PLATS

Nämndens kansli

NÄRVARANDE

Eva Wagner, ordförande
Gunnar Jonasson
Hans Lindqvist
Inger Mattsson Kasserud
Johan Rudebeck
Rutger Öijerholm

FÖREDRAGANDE

Lotta Danin

Nämnden fattade efter föredragning beslut i 21 ärenden, dnr A 08/0452 – A 08/0472.
Se bilaga.

Vid protokollet

Lotta Danin

Justeras

Eva Wagner

SÄNDLISTA

Polismyndigheten i Stockholms län
Polisförbundet i Stockholms län
Rikspolisstyrelsen (Eva Söderström Paalzow)
Justitiedepartementet

Postadress
Box 2218
103 15 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 14

Telefon
08-700 08 00

Telefax
08-700 09 98

E-post: son@kammarkollegiet.seHemsida: www.kammarkollegiet.se

Ärendetyp: ANSTÄLLNINGSBESLUT

Klagande: Andersson Christine m.fl.
Diarienumr: A 08/0452 – A 08/0472
Överklagat beslut: POL AB 2008-07-03

Överklagandenämndens beslut**BAKGRUND**

Polismyndigheten i Stockholms län har i beslut den 3 juli 2008 lämnat förhandsbesked till 105 sökande om anställning som polisaspirant för sex månaders praktik inom länet med början den 19 januari 2009.

Beslutet har överklagats av Christine Andersson, Camilla Hallström, Jan Blomqvist, Jonas Adolfsson, Josefin Ruthström, Camilla Hedberg, Jonas Lindström, Micha Bruman, Peter Moberg, Sofia Westergren, Therese Larsson, Erik Sjöquist, Shahab Tahwildaran, Per Svensson, Kristian Dalsten, Niklas Almlöf, Ville Hjälmen, Erika Olsson, Hanna Ölander, Alexander Pihlgren-Diallo samt David Lundberg, som bl.a. anser sig felbedömda, ifrågasatt själva urvalsprocessen eller hänvisat till sociala skäl.

Rikspolisstyrelsen har utannonserat de lediga anställningarna för polisaspiranter. I annonsen angavs bl.a. att förutsättningarna för att en tidsbegränsad anställning ska komma ifråga är att studenten blir godkänd på polisprogrammet samt att respektive polismyndighet själv fattar beslut om vilka som ska erbjudas tidsbegränsad anställning vid respektive myndighet.

Polismyndigheten i Stockholms län har tilldelat 105 av de 145 sökandena aspirantplats. Beslutet har enbart föregåtts av intervjuer.

Polismyndigheten har yttrat sig och i huvudsak redovisat urvalsprocessen och de klagandes poängresultat från intervjuerna. Samtliga sökande som har polismyndigheten i Stockholm som sitt förstahandsval intervjuades. Den sökandes skicklighet för anställningen bedömdes vid intervjun enligt en skala på 1 – 9. Det gjordes en samlad bedömning av den sökande. På grundval av den samlade bedömningen har 105 polisstuderanden bedömts vara de sökande med störst skicklighet. Dessa 105 har fått ett förhandsbesked om anställning.

Samtliga anställda polisaspiranter har beretts tillfälle att yttra sig.

ÖVERKLAGANDENÄMNDENS ÖVERVÄGANDEN OCH BESLUT

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen ska domstolar och förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet. Vidare ska enligt 11 kap. 9 § andra stycket regeringsformen vid tillsättning av statlig tjänst avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Att skickligheten ska sättas främst, om det inte finns särskilda skäl för något annat, framgår av 4 § andra stycket lagen (1994:260) om offentlig anställning.

Bestämmelsen i 11 kap. 9 § andra stycket regeringsformen att avseende ska fästas bara vid de sökandes förtjänst och skicklighet är ett uttryck för principen att statliga tjänster ska tillsättas efter objektiva grunder utan hänsynstagande till ovidkommande omständigheter. Med "förtjänst" avses närmast den vana som förvärvats genom föregående tjänstgöring. Med "skicklighet" brukar förstås lämpligheten för befattningen, ådagalagd genom teoretisk och praktisk utbildning samt den dittillsvarande verksamhetens art (prop. 1973:90, s. 406). Till skickligheten bör hänföras de faktorer som är av betydelse för att bedöma den sökandes lämplighet för den aktuella tjänsten. All relevant erfarenhet bör värderas inom ramen för skickligheten. Det ska vara en kvalitativ helhetsbedömning. Hit bör således räknas bl.a. teoretisk och

praktisk utbildning, personliga egenskaper (som prestationsförmåga, yrkesskicklighet, ledaregenskaper, samarbetsförmåga m.m.) samt kunskaper och erfarenheter som har förvärvats i andra offentliga eller privata anställningar eller i privat verksamhet. Men erfarenheter från områden som vård av barn, studier, utlandsvistelser, språkkunskaper, ideellt arbete m.m. bör också vägas in vid bedömningen av skickligheten i den mån de är relevanta för den sökta tjänsten. Av grundläggande betydelse för meritvärderingen är alltså att det är de krav som är förknippade med tjänsten som bestämmer vilka skicklighetsfaktorer som ska beaktas och hur tungt dessa ska väga. Bara vid lika eller vid i stort sett lika skicklighet bör förtjänsten bli utslagsgivande (prop. 1985/86:116).

De aktuella bestämmelserna gäller vid alla statliga anställningar och innebär att krav ställs på arbetsgivaren vid rekryteringsprocessen att som ett led i bedömningen av en arbetssökandes lämplighet värdera alla meriter, referenser etc. som sökanden hänvisat till. De krav som ställs på arbetsgivaren får givetvis anpassas till den aktuella anställningens karaktär. Även om det som i detta fall rör sig om en kort anställningsperiod och en anställning som utgör ett led i en utbildning, kan ett ställningstagande grundat enbart på en intervju inte anses uppfylla regeringsformens krav på saklighet och objektivitet. Detta gäller särskilt när, som i detta fall, arbetsgivaren avser erbjuda den anställda fortsatt anställning efter den nu aktuella anställningsperioden.

På grund av vad som anförts ovan undanröjer Statens överklagandenämnd Polismyndighetens i Stockholms län beslut och återförvisar ärendet till polismyndigheten för fortsatt handläggning.

Polismyndigheten i Stockholms län

Personal- och utvecklingsavdelningen
Personalförsörjningssektionen
Margaretha Forsberg
Inspektör

PM

Datum
2008-11-28

Diarie nr (åberopas vid korresp)
AA-761-24309-08

Bilaga 2

1 (2)

STATENS ÖVERKLAGANDENÄMND	
Ink	2008 -11- 28
Dnr	A 08/0452

Statens överklagandenämnd
Lotta Danin

YTTRANDE

Samtliga som intervjuas får utgångsfrågor från en frågemall och de intervjuas under lika lång tid.

Alla polismyndigheter inleds med en gemensam myndighetsdag där Stockholms rekryteringsansvariga finns på skolan tillsammans med övriga rekryteringsansvariga i landet, vi informerar de som går termin tre på skolan och ska söka praktikanställning om vad vi önskar att ansökan ska innehålla. Samt att vi finns på plats och svarar på frågor.

Inför anställningsintervjuerna så utbildas all personal som ska medverka. Vi samlas alla under en halv dag.

Innan intervjuerna så går vi igenom rutiner för intervjudagarna. Vi går även igenom frågemallen, och bedömningsmallen. De flesta av oss som arbetar har en vana sedan tidigare med intervjuer.

Vi som intervjuar gör det parvis och det är en polis och en hr-konsult. Vi har 45 minuter intervjuer och vi försöker hålla tiden men i enstaka fall så drar vi över på tiden och intervjuar några minuter till. Efter varje intervju så sitter intervjuaren kvar och går igenom bedömningen. Det finns gott om tid efter varje intervju att skriva ihop bedömningen. Vi intervjuar fem personer varje dag per intervjuare. Efter sista intervjun på eftermiddagen så samlas alla intervjuaren och går igenom dagens alla intervjuer, där det återigen granskas och diskuteras vad som har bedömts.

Intervjuaren har för avsikt att genomföra alla intervjuer tillsammans men i enskilda fall så byts intervjuare ut, som reserv står då Jag och Torbjörn Liwång som har flera års kunskande i intervjuer, vi har även fått en hel del utbildning av RPS i intervjuteknik.

Vi vet att de som blir intervjuade är nervösa och att mycket står på spel, vi tar hänsyn till det. Vi avslutar alltid intervjun med att fråga om de har fått ge en rättvis bild av sig själva och om det är något övrigt de vill berätta.

Jag blir beklämd när jag hör att stämningen på skolan är hätsk och att studenter ringer mig för att säga att deras studiekamrater far med osanningar, det här ska vara en rolig tid för dem i utbildningen och de ska se fram emot en aspirantutbildning någonstans i Sverige.

Margaretha Forsberg

Bilaga 3

POLISFÖRBUNDET I STOCKHOLMS LÄN

Stockholm den 5 november 2008

Enligt sändlista

Facklig information i tillsättningsärendet 105 polisaspiranter för utbildning januari-juli 2009 vid polismyndigheten i Stockholms län

Bakgrund

Rikspolisstyrelsen fördelar utbildningsplatserna vid polismyndigheterna två gånger årligen och det sker under studenternas tredje termin på polisprogrammet. Tanken är att hela tillsättningsprocessen med ansökan, urval och beslut, ska vara klar innan fjärde terminen påbörjas och i vart fall i god tid innan fjärde terminens fältstudier ska äga rum. Av flera praktiska skäl sker oftast dessa fältstudier vid den polismyndighet där aspirantutbildningen ska genomföras efter examination från polisprogrammet. När sedan att aspirantutbildningen avslutats med godkänt resultat ger polismyndigheten den nu färdigutbildade polisen ett erbjudande om en ny anställning som polisassistent. I Stockholms län blir det även vid samma polismästardistrikt där aspirantutbildningen slutförts¹.

Tillsättningsprocessen

I juni månad påkallade polismyndigheten genom företrädare för personalförsörjningssektionen vid personal- och utvecklingsavdelningens HR-enhet förhandling om vilka 105 av alla sökande som skulle erbjudas anställning för utbildning. Då redovisades urvalskriterier och vilka av de 147 s.k. förstahandssökande som valts ut av totalt 197 sökande. Vi framförde då att sökande med tungt vägande sociala skäl borde få företräde framför sökande med hemvist i andra län, men detta yrkande avvisades.

¹ Enligt anställningsförfordningens 6 § kan detta ske utan utlysningförfarande.

Urvalet har gjorts genom en samlad bedömning efter intervjuer och med de sökandes skicklighet² som ledstjärna. Förhandlingen avslutades sedan i och med att vi blev överens om att besked om var i länet aspirantutbildningen skulle äga rum skulle meddelas senare³.

De 105 utvalda fick förhandsbesked i slutet av juni och alla andra sökande fick samtidigt ett negativt besked med hänvisning om att detta kunde överklagas och i så fall hur detta skulle ske. 21 av de bortvalda sökande överklagade beslutet.⁴ Yttranden⁵ från de 105 m.a.a. överklagandena avvaktas, därefter ska de klagande beredas tillfälle att kommentera dessa yttranden, innan nämnden avgör ärendet. Detta har medfört tidsspillan och stor osäkerhet om vilka som ska anställas och det har blev inte bättre av att besked om fördelningen av utbildningsplatserna även det dröjt längre än vad som överenskommits.

Fråga har uppkommit om det är rätt av nämnden att över huvud taget pröva överklagan, eftersom det rör sig om ett förhandsbesked om anställning. Vi har erfarit att nämnden i ett tidigare ärende redan lagt fast att det föreligger särskilda skäl⁶ att pröva överklagan när det gäller anställning som polisaspirant.

Placering inom polismyndigheten

Efter en underhandsinformation från personaldirektören om möjliga förändringar av utbildningsplatsernas fördelning, påkallade vi en förhandling som hölls den 30 oktober.⁷ Förhandlingen avslutades i oenighet, eftersom myndigheten ändrat uppfattning om var platserna ska vara. Fördelningen av platserna har de senaste åren gjorts med hjälp av en modifierad resursfördelningsmodell⁸. Nu gavs besked om att Nackas sex utbildningsplatser ska minskas med fyra till två och Roslagens alla åtta omfördelas tillsammans med Nackas till fem andra polismästar-distrikt. Södertörns polismästardistrikt är det enda som inte berörs av denna omfördelning.⁹

De skäl som myndigheten redovisar för att göra avsteg från den fastlagda fördelningsmodellen är att Nacka och Roslagen har en negativ ekonomisk utveckling med hänsyn tagen till tilldelade medel och att tre av de distrikt som får fler platser uppvisar en negativ personalrörlighet.

Planerade åtgärder

Vid förhandlingstillfället fick vi även information om tillsättningsärendet fortsatta hantering:

- ✓ Beslut från statens överklagandenämnde i ärendet kan inte avvaktas, utan myndigheten

² De sökandes ev. förtjänst, d.v.s. statlig anställning, har inte beaktats.

³ Sådant besked skulle lämnas senast under september.

⁴ Enligt § 21 i anställningsförordningen avgörs detta av statens överklagandenämnd, vars beslut i sin tur inte kan överklagas.

⁵ Ska vara nämnden tillhanda senast den 7 november (ärendets diarienummer A08/0452-0472).

⁶ Muntlig information från nämndens föredragande, men beslutsdokumentation fanns inte tillgängligt när detta skrevs.

⁷ Undertecknad företrädde OFR/P (ärendets diarienummer AA-761-24309/2008).

⁸ Resursfördelningsmodellen tillsammans med olika nyckeltal, används av ekonomiavdelningen som stöd inför länspolismästarens förslag till budget för polismyndigheten, vilken beslutas av polisstyrelsen. De fördelar tilldelade medel mellan polismästardistrikt, avdelningarna och stabsenheterna. Modellen är modifierad i detta fall, eftersom placeringarna av polisaspiranter bara berör de åtta polismästardistrikten.

⁹ Fördelningen blir: 33 i City, 19 i Söderort, 17 i Västerort, 12 i Norrort, 2 i Nacka, 14 i Södertörn och 8 i Södertälje.

avser att fortsätta anställningsproceduren med de 105 utvalda, eftersom ett antal praktiska frågor måste lösas i god tid innan utbildningen kan påbörjas. De får i dagarna besked om sin placering på resp. polismästardistrikt, anvisas handledare, mm.

- ✓ Myndighetens företrädare klargjorde på direkt fråga att de kommer att låta de 105 utvalda påbörja anställningen direkt efter examination i januari, även i det fall nämnden då ännu inte avgjort ärendet.

Kommentarer

- I. Alla 105 utvalda som beretts möjlighet att yttra sig, bör göra det.

Yttrandet kan göras kort, men ska i alla fall bestå i att de önskar bli anställda som polis-aspiranter. Synpunkter på processen och urvalsmetod, kan ge nämnden argument för beslut i positiv riktning för de utvalda.

Många frågor har ställts till fackliga företrädare inom Polisförbundet under detta ärendes hantering i nämnden. Vid genomläsning av de inkomna 21 överklagandena, så skulle man kanske på rent objektiva grunder kunna avvisat några då de är felformulerade?

Sammantaget kan vi konstatera att tillsättningsprocesser inom polisen, förvaltningslagen och anställningsförordningen, samt hur man rent stilistiskt formulerar en skrivelse till en myndighet kanske borde ges en högre prioritering i undervisningen på polisprogrammet?

- II. Vi har inga synpunkter på att polismyndigheten väljer förfaringssättet att fortsätta processen med de utvalda, trots att det kan verka stötande ur de klagandes perspektiv, eftersom det i en förlängning i alla fall borde vara så att 84 av de 105 utvalda ska anställas, i det fall nämnden finner att alla 21 klagande har rätt. Att passivt vänta på nämndens beslut, gör att hela aspirantutbildningen riskerar att flyttas fram till senare under år 2009.
- III. Om nämnden återför tillsättningsärendet med beskedet ”gör om” är vår bedömning att tillföra något annat urvalsinstrument, förslagsvis ett av de test som används i andra tillsättningssammanhang inom myndigheten, för att nå ett nytt och kanske annorlunda resultat, om vilka sökande som ska anställas. Detta medför dock att aspirantutbildningen kraftigt riskerar att flyttas fram till senare under 2009.
- IV. Är nämndens beslut till fördel för en klagande i något enskilt fall, borde myndigheten kunna anställa fler än 105 polisaspiranter. Detta förfaringssätt måste kanske underställas rikspolisstyrelsen för tillstyrkan, innan så ske kan?
- V. Ger nämnden någon eller några av de klagande rätt, riskerar andra polismyndigheter att få problem, eftersom flera klagande har fått besked om anställning vid andra polismyndigheter.¹⁰
- VI. Ger nämnden någon eller några av de klagande rätt, innebär det att den eller de sökande som drabbas, inte får möjlighet till aspirantutbildning nu i januari.

¹⁰ Exempelvis har fem av Gotlands sex blivande polisaspiranter överklagat Stockholms län beslut.

Hur än nämnden beslutar kommer detta att få konsekvenser; främst för enskilda sökande som berörs, deras närstående, men även för hela rekryteringsprocessen av polisaspiranter, dels i denna, men även för kommande utbildningsomgångar.¹¹

Det går inte att avvakta ett regeringsförslag och möjligt riksdagsbeslut om att år 2010 införa en treårig högskoleutbildning av poliser, utan det är nödvändigt att åtgärda de uppenbara brister som finns i nuvarande utbildning.

Förslag till åtgärder

- ✓ Rikspolisstyrelsen måste¹² bl.a. komma med anvisningar till polismyndigheterna, så att deras rekryteringsprocesser harmoniseras.¹³
- ✓ Tidigarelägg sista datum för ansökan till anställning som polisaspirant, så att framtida överklaganden kan hinna hanteras och beslut avvaktas.
- ✓ Finn ett gemensamt bedömningssystem som tillämpas lika för alla studenter på alla de platser¹⁴ där polisprogrammet utförs. Detta skulle kunna användas för att bedöma deras förmåga att tillgodogöra sig undervisningen och på så sätt ge oss ett rättvist instrument som redovisar studentens skicklighet.

Med fackliga hälsningar
Polisförbundet Stockholms län

Peter Frisell

Vice ordförande

Direkttelefon: 08-401 86 95

Mobiltelefon: 0739 40 42 01

E-postadress: peter.frisell@stockholm.polisforbundet.se

Sändlista:

Berörda medlemmar i 105-ärendet
Studerandeförbundsområde PHS Solna
Studerandeförbundsområde Umeå
Studerandeförbundsområde Växjö

För kännedom till:

Susanne Liwång, och Johan Skogfeldt, PHS-gruppen
Förbundsområde Stockholms län 11 föreningar
PHRP, polismyndigheten i Stockholms län
Magnus Lundberg, Rikspolisstyrelsens HR-avdelning
Fredrik Lundqvist, Emelie Lagerwall och Lena Nitz, Polisförbundet
Lotta Danin, Statens överklagandenämnd
Ebba Svärne Arwill, Polishögskolan
Bertil Hammarberg, Umeå universitet
Betty Rhodin, Växjö universitet

¹¹ I oktober har 297 sökande anmält intresse av de 188 anställningarna som polisaspirant i Stockholms län som rikspolisstyrelsen anvisat till juni-december 2009. 242 av dem är s.k. förstahandssökande och några är de individer som överklagat i 105-ärendet.

¹² Flera sådana förslag till förändringar av polisutbildningen gjordes i en utredning för fem år sedan av INREGIA, på uppdrag av dåvarande internkontrollen inom RPS. I den slogs det bl.a. fast att det fanns "ett glapp i produktionskedjan", men förslagen lades ad acta.

¹³ Detta har föreslagits i en gemensam skrivelse från de tre skolornas fackliga företrädare tidigare i oktober till alla 21 polismyndigheterna. Likväl varierar mängden ansökningar till de olika polismyndigheterna och det tidigare exemplet med 6 polisaspiranter till Gotland och 105 till Stockholms län visar på komplexiteten.

¹⁴ De tre skolorna och de polismyndigheter som genomför distansutbildning.

Datum: 2008-04-29

467 Bilaga 4
Nr: 7:7
Interjummall 18Bedömning av sökande till praktiktjänstgöring hos
Polismyndigheten i Stockholms län

Namn: Niklas Aimlöf Personnr: 770417-0039 Alder: 31

Skola: PHS

Annan etnisk bakgrund: N

Bedömare: [REDACTED]

Val av polismästardistrikt

Eget val: 1 City 2 Västervik 3 Norrvik 4 Södervik V

Social motivation till eget val

		20 p	30 p	40 p	60 p	70 p	80 p	100 p	120 p
Värdet av utbildning	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Värdet av PHS utbildning	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Värdet av yrkeserfarenheter	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Värdet av livserfarenheter	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Personliga egenskaper	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Lojalitet, flexibilitet, ärlighet									
initiativförmåga, pålitlighet									
Personlig mognad	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sociala egenskaper	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Samarbete och									
kommunikationsförmåga									
Plus kompetens									
Samlad bedömning	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Uppväxt och familjeförhållanden: Upplands Väsby, föräldrar, bror
 Egenskaper: glad, utmanar sig själv, social, öppen, bjuder på sig själv
 Utvecklingsområden: tidseffektivitet
 Språkkunskaper: viss franska
 Intressen: klättring, löpning, simning, teckning
 Polisutbildningen: 2 omförelser (ställt över 1 termin p g a missade lektioner)
 Disciplinära åtgärder: -
 Social situation: singel
 Tidigare arbeten: bartender, instruktör, enhetschef, lärare vid Försvarsmakten
 Brottsutredning: målsägare stöld
 Övrigt: glad, positiv, öppen, vill jobba med ungdomar på sitt
 avslappnad, bjuder på sig själv, praktiker
 civilanställd på Södermalms då hon stod över 1 termin -
 blev då åter motiverad till polisyrket, efter att ha tvekat
 på polisyrket termin 2, ger ett självständigt intryck
 men är det en fasad? se bifogad bilaga

Interjummall

②

Datum: 2008-05-21

Bedömning av sökande till praktiktjänstgöring hos Polismyndigheten i Stockholms län

Namn: [redacted] Personnr: [redacted] Ålder: 24
 Skola: Umeå
 Annan etnisk bakgrund: [redacted]
 Bedömare: [redacted]
 Val av polismästardistrikt

Eget val: 1. Södertälje 2. Södertörn 3. Söderort 4. [redacted] ✓
 Social motivation till eget val

	1	20 p	30 p	40 p	60 p	70 p	80 p	100 p	120 p	
Värdet av utbildning	1	②	3	4	5	6	7	8	9	ekologi 6p
Värdet av PHS utbildning	①	2	3	4	5	6	7	8	9	Anatomi 10
Värdet av yrkeserfarenheter	1	2	③	4	5	6	7	8	9	
Värdet av livserfarenheter	1	2	③	4	5	6	7	8	9	
Personliga egenskaper	1	2	3	4	5	6	⑦	8	9	
Lojalitet, flexibilitet, ärlighet										
initiativförmåga, pålitlighet										
Personlig mognad	1	2	3	4	5	⑥	7	8	9	
Sociala egenskaper	1	2	3	4	5	⑥	7	8	9	
Samarbete och										
kommunikationsförmåga										GH
Plus kompetens										
Samlad bedömning	1	2	3	4	5	6	⑦	8	9	✓

Uppväxt och familjeförhållanden: Södertälje, föräldrar, två bröder
 Egenskaper: positiv, glad, vågar säga ifrån
 Utvecklingsområden: skjuter upp saker
 Språkkunskaper:
 Intressen: hästar, teater, dans, läsa
 Polisutbildningen: 3 omförelser, 2 juridik, 1 narcolepsia
 Disciplinära åtgärder:
 Social situation: singel, bor med 3 klasskamrater
 Tidigare arbeten: ledsagare, kassörskan, vårdbiträde, nollare
 Brottsutredning:
 Övrigt: inledningsvis något osäkert intryck - släppte efterhand
 positiv, trevlig, lättpratad, ger en mjuk framtoning,
 men ger intryck av att kunna ta fram pondus och
 sätta ner foten
 Ordningsspolis - på sikt narcolepsia

Interjummall

Datum: 2008-05-28

9

Bedömning av sökande till praktiktjänstgöring hos Polismyndigheten i Stockholms län

Namn: [redacted] Personnr: [redacted] Ålder: 27

Skola: PHS/Växjö

Annan etnisk bakgrund: —

Bedömare: [redacted]

Val av polismästardistrikt

Eget val: 1. Norra 2. Västerort 3. Söderort 4. City ✓

Social motivation till eget val

	10 p	20 p	30 p	40 p	60 p	70 p	80 p	100 p	120 p
Värdet av utbildning	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Värdet av PHS utbildning	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Värdet av yrkeserfarenheter	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Värdet av livserfarenheter	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Personliga egenskaper	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Lojalitet, flexibilitet, ärlighet									
initiativförmåga, pålitlighet									
Personlig mognad	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sociala egenskaper	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Samarbete och									
kommunikationsförmåga									
Plus kompetens									
Samlad bedömning	1	2	3	4	5	6	7	8	9

GL

✓

Uppväxt och familjeförhållanden: Uppväxt i Sollentna

Egenskaper: Glad, envis, omtänksam, målinriktad

Utvecklingsområden: Lite för envis ibland, Lyhörd gentemot andra

Språkkunskaper: Lite tyska. Enklare konversation

Intressen: jakt, friluftsliv - kajak o vandringar

Polisutbildningen: —

Disciplinära åtgärder: —

Social situation: sambo, ska flytta ihop i Sollentna

Tidigare arbeten: butiksinbördesväktare, officer (löjtnant) F21 Luleå

Brottsutredning: 1 fortkörning 2002

Övrigt: En sökande som ger ett mycket bra intryck. [redacted] är lugn, trygg och stabil. Har goda ledaregenskaper. Företar

ödmjuk. Har en bra militär bakgrund och kan i

kombination med sin personlighet bli en tillgång inom

myndigheten. Vi ser [redacted] som självklar inom

myndigheten.

2002-06

Bilaga 5

770417-0039
Niklas Almlöf
Örsvängen 9, III
174 51 SUNDBYBERG
Tel: 0708-99 88 00

STATENS ÖVERKLAGANDENÄMND
Ink 2008 -08- 25
Dnr A 08/0467

2008-08-18

Yttrande till överklagande dnr A 08/0467

Mot bakgrund av det yttrande om mig, Niklas Almlöf, som mottogs från Personal- och utvecklingsavdelningen, insp Margaretha Forsberg önskar jag komplettera min tidigare inskickade överklagan.

Polismyndigheten i Stockholms län hänvisar till sju (7) stycken punkter under rubriken "urvalsarbetet". Dessa sju punkter skall genom en intervju bedöma min "skicklighet" på en skala 1-9 för anställning.

Jag väljer att lista/citera de sju punkterna och kommenterar dem som en del i detta yttrande:

1. Den sökandes studieresultat från tidigare studier:

Jag har efter avslutad gymnasieutbildning på 3-årigt samhällsvetenskapligt program gått Marinens Officershögskola på 2 år som renderade i en officersexamen och anställning i Försvarsmakten.

2. Den sökandes studieresultat för polisutbildningens termin 1 och 2:

Jag är godkänd i samtliga ämnen från termin 1 och 2.

3. Den sökandes övriga livserfarenheter samt hur dessa kunskaper kan användas i polisarbetet:

Jag är yrkesofficer med specialisttjänst inom dykeriet i Marinen. Jag har chef-, ledarskaps- och pedagogikutbildning som MÅSTE ses som en tillgång och väl gångbara i polisyrket. Jag har vid flera tillfällen verkat som chef, bl a. som tjänsteförrättande enhetschef vid Försvarsmaktens Dykarskola samt som chef för hela Försvarsmaktens grundläggande dykarutbildning. Detta med fina tjänstgöringsomdömen som bifogats i tidigare anställningsansökan. Jag har i och med anställning i Försvarsmakten from 1999-12-17 fram till 2006-08-01 tjänstgjort i statlig tjänst. Att väga in i bedömningen "skicklighet".

4. Den sökandes pluskompetens, med detta menar vi t ex boende utomlands, långa resor eller om de sökande är uppvuxna i områden där det finns många nationaliteter:

Jag har gjort flera resor utomlands i militär tjänst och bor i Hallonbergen, norr om Stockholm som är en kraftigt segregerad förort med många nationaliteter. Jag är född och uppvuxen (15 år) i Upplands Väsby, en närort till Stockholm med många olika nationaliteter.

5. Den sökandes personliga egenskaper som uppvisats under intervjun. Vi har fokuserat på egenskaperna lojalitet, ärlighet, initiativförmåga samt pålitlighet:

Här vill jag börja med att skarpt ifrågasätta hur egenskaper som lojalitet och initiativförmåga är mätbara efter ca 40 minuters intervju med en totalt främmande människa? Jag hänvisar till tidigare utlåtande från Polismyndigheten i Stockholms län men bifogar även det yttrande som Polismyndigheten i Skåne län lämnat om mig, se även bilaga:

"Niklas Almlöf gör ett positivt intryck och har ett öppet och tillgängligt sätt. Han upplevs som reflekterande och mogen. Niklas har varit tveksam till sitt yrkesval och har valt att under ett halvår ta studieuppehåll, då han tjänstgjort som utredare på Polismyndigheten i Stockholm. Han kom då fram till att han trots allt är motiverad för polisyrket, vilket jag tycker tyder på självinsikt och mognad. Niklas har god kommunikationsförmåga, är intresserad och ger ett ärligt intryck."

Åsa Berggren, rekryteringssamordnare.

6. Den sökandes personliga mognad som uppvisats under intervjun:

Se svar i punkten 5.

7. Den sökandes sociala egenskaper som uppvisats under intervjun. Vi har fokuserat på egenskaperna samarbete och kommunikationsförmåga:

Se svar i punkten 5.

Mot bakgrund av de ovanstående kommenterade sju punkterna, önskar jag överklaga skattningen 6-, som var den siffra jag erhöll efter avslutad intervju. Skälen till detta enligt nedan:

Jag anser att av de 105 anställningsplatserna vid Polismyndigheten i Stockholms län, bör jag erbjudas en av dessa. Jag önskar att Statens Överklagandenämnd och i den mån det ska ske, Polismyndigheten i Stockholms län jämför mig med sökandena:

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

då jag mot bakgrund av ovanstående samt tidigare överklagan anser mig mer lämplig än dessa sju, då särskilt [REDACTED] och [REDACTED] för anställning vid Polismyndigheten i Stockholms län.

Jag anser mig dessutom grovt orättvist bedömd mot gällande skattningssystem och anser att intervjuande polis, [REDACTED] begått tjänstefel när han gick utanför referensramarna för att leta upp helt ovidkommande fakta i syfte att smutskasta mig. Ingen av de sju punkterna tar upp referenser som en vidkommande och gällande faktor för bedömning, varför jag har all anledning att anta [REDACTED] agerat i eget intresse, i syfte att ej möjliggöra en anställning av mig vid Polismyndigheten i Stockholms län.

Vidare anser jag att då det helt saknas kriterier för anställning vid en Polismyndighet i Sverige, hela intervjuförfarandet känns oerhört godtyckligt och att utrymme för subjektivitet och personliga åsikter i allt för stort omfång tillåts prägla bedömningen av den enskilda sökanden. Anställningsförfarandet bör ses över omgående så att liknande fall i framtiden kan begränsas.

Niklas Almlöf

467

182

770417-0039
 Niklas Almlöf
 Örsvängen 9, III
 174 51 SUNDBYBERG
 Tlf: 08-730 21 75
 Mob: 0708-99 88 00

2008-07-02

Diarenr
 AA-761-24309-2008

STATENS ÖVERKLAGANDENÄMND	
Ink	2008 -07- 16
A 08/0467	
Dnr	

AA	Saknr. 761	Dnr 24309-2008
2008 -07- 09		
POLISMYNDIGHETEN I STOCKHOLMS LÄN Rättsenheten Huvudregistratorsfunktionen		

Överklagande av beslut angående aspirantplats.

Mot bakgrund av bifogade intyg vilka i korthet bekräftar att jag

1. Är (tjänstledig) officer med löjtnants grad i Marinen där jag tjänstgjort som dykinstruktör, ansvarig för all grundläggande dykarutbildning inom Försvarsmakten och även en period som tjänsteförrättande chef för Försvarsmaktens Dykarskola, Berga, där vi även certifierade civila yrkesdykare.

2. Har högsta betyg när det gäller samarbetsförmåga, personlig färdighet och utbildning i rollen som instruktör, samt näst högsta betyg ifråga om bl.a. ledarskap, personalutveckling, anda och förtroende. Att jag på nästan ingen punkt har lägre än näst högsta betyg.

3. Jag när det gäller prognos för nästa grad, kapten, anses "initiativrik och vågar fatta beslut och ta ansvar." Och "har god förmåga att genomföra sitt ledarskap i olika situationer och har god organisationsförmåga.

4. Jag har arbetat på Södermalms Polisstation (cirka åtta månader), bl.a. som behjälplig med utredningsarbete, med omdömet "--- god förmåga att arbeta självständigt och i grupp med ålagda uppgifter." "--- varit stresstålig, serviceinriktad och framför allt varit en positiv människa. I arbetsgruppen har Niklas spridit glädje, vilket gjort att han varit en bra medarbetare."

5. Att jag för närvarande återigen sommararbetar på Södermalms Polisstation, som assistent på Samordningen, nu med högsta krimbehörighet. Yrkar på att chefen Samordningen på Södermalm, Krinsp Peter Lindgren kontaktas och får möjlighet att uttala sig om mig. Se nedan för kontaktuppgifter.

undrar jag hur jag kan bedömas som EJ tillräcklig och varför jag ska bedömas som sämre än någon annan för anställning vid Polismyndigheten i Stockholms län?

Vid intervjun som också ligger till grund för bedömning fick jag betyget minus sex. På telefon har jag av [REDACTED] Personal- och utvecklingsavdelningen/HR-enheten/ Personalförsörjningssektionen, fått uppläst följande omdöme: "glad, positiv, öppen, praktiker, bjuder på sig själv, självsäkert intryck." Men med en kommentar från [REDACTED] polis, om att det självsäkra intrycket kan vara en "fasad". Dessutom har [REDACTED] själv ringt en vän vid DNC, Försvarsmaktens Dykeri och Navalmedicinska Centrum, en tidigare CIVILanställd tekniker som bland annat sagt att Niklas Almlöf "aldrig har varit ett ämne för Försvarsmakten". Jag vill påpeka att mannen ifråga VAR civilanställd samt att jag under mina tio år i Försvarsmakten, varav sex år som yrkesofficer, arbetat med nämnda person, [REDACTED]

██████ av och till i fyra månader. Är det rimligt att en sådan person i en sådan befattning, återigen, civil, ska bedöma huruvida jag är ett "ämne för Försvarsmakten eller inte"? Vad jag här ovan sagt, bestyrkt av mina intyg, säger ju raka motsatsen. Jag ÄR löjtnant med nästan aldrig sämre betyg på någon punkt än det näst högsta. Varför inhämtades inga omdömen från mina tidigare militära chefer? Eller ens från Södermalms Polisstation?

/Niklas Almlöf

För referenser:

Kriminalkommissarie Stefan Roos, 1/SJ, Södermalms Polisstation, tel. 08-401 18 38

Chefen för Samordningen vid Södermalms Polisstation, Peter Lindgren, tel. 08-545 72874, alt 0733-315 255

Polisinspektör Stig Sandgren, Bedrägerisamordningen, Södermalm, tel. 08-545 72875

Gruppchef Mats Jonsson, 1/SJR, Södermalm, tel. 0733-31 51 05

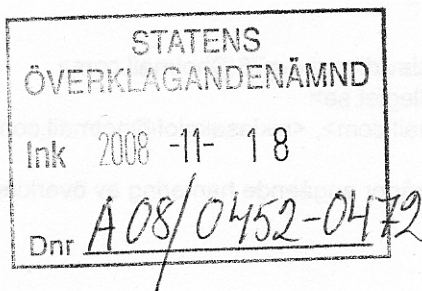
- Försvarsmakten (numera i nya befattningar)

Kapten Hans Lindblad, fd chef vid Försvarsmaktens Dykarskola, tel. 0763-47 67 82

Kapten Jörgen von Platen, fd enhetschef vid Marinens Dykarskola, tel. 0455-863 21 alt. 0455-536 39

Örlogskapten Lars-Erik Petersson, fd chef Försvarsmaktens Dykarskola, tel. 0455-868 38

770417-0039
Niklas Almlöf
Örsvängen 9, III
174 51 SUNDBYBERG
Mob: 0708-99 88 00

20081117

Yttrande till överklagande dnr A 08/0452-0472 polisaspiranter.

Efter att ha tagit del av de 105 elever på polishögskolan i Stockholm som har yttrat sig på min och 20 stycken andra elevers överklagan vill jag tillägga följande:

Jag har gått igenom samtliga 105 bedömningar gjorda av personal från Stockholms polismyndighet och kan konstatera att det är en sorglig samling papper att läsa. Det hela är godtyckligt, subjektivt och på flera ställen helt felaktigt och jag väljer att kommentera enligt nedan:

- Är det rimligt att en person, 22 år gammal bedöms 4+ i livserfarenheter och jag som är 31 år, yrkesofficer i specialisttjänst, som verkat i flera chefs- och ledarpositioner, med flera utlandsresor i tjänst endast får en 4?
- Är det rimligt att en 27 år gammal löjtnant får betyget 9 i yrkeserfarenhet och jag får en 6?
- Är det rimligt, att jag med alla mina militära meriter, tjänstgöringsomdömen, referenser och utbildningar, som dessutom har nästan ett års erfarenhet som civilutredare på polisen i Stockholm city, med citat från min bedömning: "... glad, utmanar sig själv, social, öppen, bjuder på sig själv... avslappnad, praktiker, ger ett självsäkert intryck", ska få helhetsbedömningen 6- av 9?
- Är det rimligt att jag med min bakgrund inte ens får någon kommentar på området "pluskompetens"?
- Är det rimligt att mitt tjänstgöringsomdöme och fina referenser från Stockholms polismyndighet/Södermalm inte ens har beaktats?
- Eleven [redacted] har fått samlade bedömningen 7, men snittet hennes poäng ger blir inte högre än 3,87. Jag fick den samlade bedömningen 6- men mitt snitt, som landar på 4,28 är HÖGRE än [redacted] Hur går det ihop? Hur går någon av våra bedömningar ihop?
- Är det rimligt av [redacted] och [redacted] (de som intervjuade mig), att på mina tidigare yrken skriva: "bartender, instruktör, enhetschef, lärare vid Försvarsmakten?" Inte någonstans står det att jag är yrkesofficer med väldigt fina omdömen och betyg! Varför vill de framhålla bartender som det mest iögonfallande tidigare yrket, när det är i Försvarsmakten jag tjänstgjort i nästan 10 år och bartenderyrket som extraarbete under PHS.
- [redacted] som jag direkt kände inte tyckte om mig, kontaktade en kompis som råkade ha tjänstgjort med mig några månader i Försvarsmakten. Av denna person, [redacted] får [redacted] en serie uttalanden som mestadels är ren och skär lögn, och som har föranlett att [redacted] av mig kommer att polisanmälas! Av [redacted] har jag fått höra att [redacted] sagt att han kontaktat flera personer, vilket är underligt då underlaget jag fått skickat till mig endast är [redacted] yttrande.

Vilka är de andra och vart står deras yttranden? [REDACTED] säger i e-post till mig, att efter att [REDACTED] kontaktat Försvarsmakten de tillsammans bestämde sig för att sätta bedömningen 6- på mig. De har, tvärtemot vad [REDACTED] uppgett till facket, att endast intervjun legat som underlag för bedömning (bara det är en skandal), kontaktat en egen referens (varför det om referenser inte ens har beaktats?). [REDACTED] är en före detta civilanställd dykeritekniker inom samma organisation som jag, han får tycka vad han vill om mig, men att ljuga som han gjort och att [REDACTED] tar allt han säger i beaktande, utan att kontakta någon av alla mina militära chefer ser som jag som ett rent tjänstefel! Jag har aldrig blivit avskild från någon utbildning, kursplanerna som jag "avvikit" ifrån var kursplaner under prövning för att göras om, detta om något vet jag då det var jag som var chef över skolan. Detta kunde [REDACTED] mycket enkelt att kunnat kolla upp genom mina referenser. Men det gjordes aldrig, för att [REDACTED] och [REDACTED] bestämt sig för att jag inte skulle få vara i Stockholm.

Hur professionellt skött är detta?

Ovanstående är några exempel som jag valt att trycka extra på. Margaretha Forsbergs uttalande i Sveriges Televisions regionala nyheter (ABC), fredagen 14/11: att de måste se över rekryteringsförfarandet och se på alternativ, visar på att det inte har gått rätt till.

Av de 105 yttrandena finns det en faktor som är genomgående i nästan samtliga: Våldigt många skriver att de inte kan förstå att av oss 21 som överklagat, det är så många som åberopat sociala skäl, när Stockholms polismyndighet tidigt gick ut med att det var något de inte skulle ta hänsyn till. Men i samma yttrande gör de själva gällande att de har ordnat med bostadsrätter, hus, dagisplatser, bett sina respektive att stanna i Stockholm osv. Hur motsägelsefullt är inte det?

Jag yrkar på att hela uttagningsförfarandet görs om, med adekvata och korrekta metoder, där rekryteringen genomsyras av objektivitet och att en helhetsbedömning görs. Varför skulle vi annars skicka in ett enda papper om det ändå bara var 40 minuters intervju som skulle bli det avgörande? Rekryteringsarbetet måste ses över omedelbart, nästa kull aspiranter står på tur och ska verkligen inte behöva genomlida detta.

Niklas Almlöf
Sundbyberg, Stockholm

Bilaga 6

Date: Mon, 25 Aug 2008 15:18:15 +0200

From: [REDACTED]@polisen.se Intervjuperson B

To: niklasalmlof@hotmail.com

Subject: RE: Sv: Fråga.

Hej!

A
[REDACTED] kände personer på samma ställe inom Försvaret där du arbetat - och kontaktade dessa personer. Utifrån den information [REDACTED] fick, beslöt vi gemensamt att ge dig den samlade bedömningen.
A

Med vänlig hälsning

[REDACTED] B

>>> Niklas Almlöf <niklasalmlof@hotmail.com> 08/21/08 2:46 >>>

Jag undrar om det var ett beslut mellan dig och A om att istället för att kontakta mina referenser, gå utanför referensramarna och leta upp en fd civilanställd i Försvarsmakten? Den personen som jag mycket väl känner tilläts ju yttra både det ena och det andra som sen låg till grund för att jag fick den låga skattningen som jag fick (-6) Det den här person sa, [REDACTED] heter han, var att "Niklas Almlöf har aldrig varit ett ämne för Försvarsmakten". Är det rimligt tycker du, att en fd civilanställds yttrande om mig som yrkesofficer ska ligga till grund för huruvida jag är lämplig för Försvarsmakten i första hand och som grund till att jag ska få ett sådant lågt betyg av er?

Om ni tvekade på något jag sa vid intervjun, hade det inte varit korrekt att i så fall kontakta någon av alla mina MILITÄRA chefer, istället för en fd civilanställd person, som jag under mina 10 år i Försvarsmakten jobbat med till och från i 4-5 månader?

/ Niklas

Bilaga 7- Frågeformulär

Före fallet:

- Antagningsförfarandet. Hur införstådda upplever du att de inblandade aktörerna (aspiranter, handläggare etc.) var i hur antagningsförfarandet skulle gå till. Om otydligt- vad kunde ha gjorts bättre? Otydliga kriterier? Otydlig lagstiftning? Öppet för godtycklighet?
Tillgång till information
- Hur organiseras en rekryteringsprocess? Var ligger ansvaret och vilka personer/enheter har möjlighet att styra/påverka processens fortskridande?
Maktfördelning, organisationsstruktur. Identitetsaspekt.
- Enligt 1 kap 9§ regeringsformen ska domstolar och författningsmyndigheter och andra som fullgör är uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Upplever du att det är möjligt att leva upp till dessa krav utifrån enbart intervjuer? (yttrande till statens överklagandenämnd)
Ansvarstagande, etiska överväganden, självkritik, självreflektion
- Upplever du att rekryteringsprocessen är styrd av övergripande politiska mål? Pågår det en styrning från flera håll med motstridiga förväntningar och krav? (Holgersson) (kvotering, tidspress och kostnadseffektivitet- etiskt dilemma? Illustrerande exempel: EU- toppmöte)
Legitimitetsaspekten
- ...om så är fallet..är det så att polisen är pressad att stärka sin legitimitet utåt och inåt då man är en så pass granskad myndighet? Ligger prioritering på det statistiskt mätbara? Mål och resultatstyrning viktigast, hur man når målen mindre viktigt?
Legitimitetsaspekten, identitetsaspekten, rationell intressekalkylering

Efter fallet:

- Hur uppfattar du att omständigheterna (granskning, tidspress, stressade aspiranter, mediebevakning etc.) påverkade antagningsprocessens fortskridande? Uppleva brister? (rutiner, kommunikation etc.) Bibehöll de ansvariga sin ansvarsfunktion? Missnöje med ledning? Agerade man rationellt utifrån egennyttiga kalkyler? Lågt i tak, bristfällig dialog? *Organisationens krishantering, självkritik*

Stefan Holgersson: I mindre samlingar, med mer kontinuitet och under mindre formella former uppstår mer givande dialoger. Golvets perspektiv vs. Teoretiskt perspektiv

- I nyhetsinslag, nyhetsartiklar och yttranden talas det om dålig stämning på polishögskolan till följd av en långt utdragen antagningsprocess. Upplever du att meningsmotsättningar och gruppkultur förstärktes till följd av detta? Ett problem: Konflikt mellan lojalitet till gruppanda och etiska ställningstaganden? (Illustrerar fallet med de antagna och icke- antagna en vidare etablerad problematik gällande gruppanda?)

Kåranda, gruppidentitet, normativa handlingsmönster

- Upplever du att den stora uppmärksamheten kring fallet är befogad? Vilka positiva respektive negativa erfarenheter kan dras utifrån fallet?

Har det skett några förändringar?

Förändringspotential. Sammanfattande diskussion.

Två påståenden:

Stefan Holgersson: Organisatoriska förändringar görs ofta för att legitimera organisationen i omgivningens ögon. Kritik bemöts med att peka på genomförda eller kommande omorganisationer, nya arbetssätt, målsättningar och policydokument. Rationaliserade myter kommer i konflikt med effektiviteten → en intern strategi som går ut på att koppla isär den legitimitetsskapande verksamheten från själva verksamheten. Syftet med särkopplingen är att göra det möjligt för organisationer att bedriva sin verksamhet utan att störas av legitimitetsskapande reformer. Välformulerade policydokument kan användas för att tillfredsställa allmänheten att polisen är under administrativ kontroll.

Eric Rönnegård: Varje händelse ses isolerad. Det betraktas som ett undantag, något unikt. Inte som en del i en helhet där liknande händelser riskerar att komma att inträffa igen och igen. Ansvarsfrågorna ses som ett slags icke-frågor när det gäller högre chefer. Genom att peka ut en syndabock kan det ge intryck av att man ändå gjort något i ansvarsdelen.